

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος Πέμπτος

Συνδρομή ἰτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 10, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20.—Αἱ συνδρομαὶ ἀρχονται ἀπὸ 1 ἰανουαρίου ἑκάστου ἔτους καὶ εἶναι ἰτησιαι.

Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως: Ὁδὸς Σταδίου, 6.

28 Μαΐου 1878

ΠΑΝΟΜΟΙΟΤΥΠΟΝ ΤΗΣ ΥΠΟΓΡΑΦΗΣ ΤΟΥ
ΙΩΑΝΝΟΥ ΒΗΛΑΡΑ

Ἰωάννης Βηλαρᾶς

[Ὁ Ἰωάννης Βηλαρᾶς ἐγεννήθη ἐν Ἰωαννίνοις τῷ 1771. Ἐσπούδασε τὴν ἱατρικὴν εἰς Παταύιον τῆς Ἰταλίας, ἦν καὶ ἐξήσκησε προσληφθεὶς εἰς τὴν ὀπηρεσίαν τοῦ Βελῆ Πασσᾶ, υἱοῦ τοῦ Ἀλῆ Πασσᾶ, τὸν ὁποῖον ἠναγκάσθη νὰ παρακολουθῇ εἰς ἀπάσας τὰς ἐκστρατείας του. Ἀκολουθῶν παραιτηθεὶς, διήγαγεν ἡσύχον καὶ εὐδαίμονα βίον ἐν τῇ πατρίδι του, ἐπαγγελλόμενος τὸν ἱατρὸν καὶ καταγινόμενος εἰς τὴν καλλιέργειαν τῶν Μουσῶν. Ἀλλ' ἐπὶ τέλους ὑποστὰς τρομερὰν καταστροφὴν τῆς ἐκτουσίου περιουσίας, συνεπέφθον ὑπὸ τῆς Πύλης καταδωγμῶν κατὰ τοῦ σατραπόου Ἀλῆ Πατσᾶ, ἐτελεύτησεν ἐν πενίᾳ, ἐν Ζαγορίῳ, ἐν ἔτει 1823.]

Τὸ πρωτότυπον τῆς ἐπομένης ἀφελοῦς καὶ διδακτικῆς ἐπιστολῆς του ἐκοινοποιήθη ἡμῖν ὑπὸ τοῦ κ. Στ. Κρίνου.

Σ. τ. Δ.

Μία ἐπιστολὴ τοῦ

ΒΗΛΑΡΑ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΥἱΟΝ ΤΟΥ

Γιέ μου!

Ἡ ἀνησυχία μου πολλὰς φορὰς καταντάει σὲ παραδαρμὸ ἐξαιτίας σου· ὅχι ἀπὸ κανένα σου σφάλμα, ἀλλ' ἀπὸ τὴν αἴσθησιν τῆς πατρικῆς φιλοστοργίας, ὅπου νιόθω τὸ κεντρί της νὰ μὲ πληγόνῃ παραβῆθαι στὴν καρδιά γιὰ τὴν ἀπουσία σου· ἡ ἀποκατάστασις στὸ δρόμο τῆς εὐτυχίας σου καταδαμάζει στὴν καρδιά μου τὸν πόνο τοῦ χωρισμοῦ σου, καὶ ὁ νοῦς μου λαρόνει, ὅποτε ἡ φαντασία μου σὲ παρὰσταίνει εὐτυχῇ στὴν ἐκλογὴ τῆς ἐπιχειρήσεώς σου· ἀλλ' ἡ ἀβεβαιότης ἀκόμα τοῦ ἔργου μὲ κρατάει σὲ ἀδιάκοπον κυματισμὸ τῆς ἀπόφασίς μου. Τὸ μοναχὸν, ὅπου μὲ ἀναπαύει, εἶναι ἡ καλὴ σου γνώμη καὶ τὰ σωστὰ μέτρα, ὅπου μοῦ γράφεις, πῶς ἀγωνίζεσαι νὰ παίρῃς σὲ κάθε σου κίνημα. Ἐξακολουθῶ πάντα τὸν ἴδιον τρόπον, γιὰ νὰ ζῶ καλῶν, στερεμένος ἀπὸ τὴν παρουσίαν σου, μὲ κάπιο θάρρος.

Τὰ γράμματά σου ἀπὸ Ζάκυνθο ἔργισαν νὰ μοῦ ἔρθουν· σ' αὐτὰ σοῦ ἀποκρίθηκα εὐθὺς, καὶ τὰ ἐσύστησα τοῦ ἴδιου μέσου ὅπου μοῦ ἐπαγγέλλεσαι· ἐπιθύμαγα νὰ τὰ λάβῃς ὀγλήγορα. Τὴν ὥραν ὅπου τὰ ἐβούλλωσα, καὶ ἐτοιμάζομαι νὰ τὰ δώσω, μοῦ ἐγχείρισαν ἕνα γράμμα τοῦ κυρ Ψαλίδου, ὅπου μοῦ φανέρονε, πῶς τοῦ ἐγύρευες μετρητὰ. Τοῦ ἔγραψα νὰ σοῦ ἐμπόσῃ ἀ-

μέσως καὶ νὰ μὲ διορίσῃ νὰ τὰ μετρήσω ἐδῶ. Ἐπειράχτηκα, νὰ σοῦ εἰπῶ τὴν ἀλήθειαν, ἀπὸ τὴν λέξι δανεικὰ! Ὅσο ζῶ, ὑγιέ μου, καὶ εἶναι χρεῖα νὰ συντρέξω ἀκόμα σὲ ἀναγκαιότατα ἔξοδά σου, δὲν καταδέχομαι ποτὲ νὰ χρεωστῇς ἄλλου βοήθεια· ἀλλὰ μῆτε νὰ ἀπομακρυνθῇς ἀπὸ τῆς ἀπόδειξης τῆς ἀγάπης μου ὑποφτεύοντας νὰ μοῦ δώκῃς βάρος. Ὡς ποῦ φτάνει ἡ ἀγάπη τῶν γονέων πρὸς τὰ παιδιὰ τους καὶ ξεχωριστὰ πρὸς ἐκεῖνα ὅπου τὴν ἀχρίζουν, ἐσὺ εἶναι ἀδύνατον νὰ τὴν γνωρίσῃς ἀκόμα. Ἡ στέρεψις καὶ τῶν ἀναγκαιότατων, ὅποτε χρησιμεύει γιὰ τὸ καλὸ τῶν ἀξίων παιδιῶν, γένεται ἄκρα ἀπόλαψις τοῦ γονεῖς. Τὰ παιδιὰ εἶναι ἡ ἐξακολούθησις τῆς ζωῆς τῶν γονέων, εἶναι ἕνα καὶ τὸ αὐτὸ ὅλη ἡ διαφορὰ στέκεται στὸ ὀλιγόστημα τῆς ζωντανάδας ἀπὸ τὴν ἀρχή, καὶ στὸ αὐγάτισμα τῆς ἰδίας στὰ κλωνάρια. Ὅποτε τὰ μέρη ὅπου προσθέτονται στὴ ρίζαν ἀναλογοῦν μὲ τὴν ποιότητά της, γεννιέται ἡ ἀμοιβαία ἀγάπη καὶ εὐτυχία καὶ ἡ ζωὴ τῆς ρίζας ἀπ' ὀλίγο ὀλίγο ἀπερνώντας στοὺς κλώνους τὴν ἀφίγει νεκρὴ· ἀλλ' ὁ θάνατός της εἶναι γλυκός. Ἄν τὰ κλωνάρια ξεκλίβουν ἀπὸ τὴν ποιότητα τῆς ρίζας προξενιέται ἡ ἀντιπάθεια καὶ ὅσα ἀπ' αὐτὴ, καὶ ὁ θάνατος τῆς ρίζας τότε πικρός. Ἐφυσιολόγησα παραπολύ· ἀλλὰ σὲ ἀγαπῶ καὶ πολὺ, ἐπειδὴ καὶ προσπαθῶ νὰ γένῃς ἄξιος τῆς ἀγάπης μου.

Δὲν ἤξερω τί ἀποφάσεις γιὰ τὸν ἀπ' αὐτοῦ μισερμό σου καὶ εἶμαι σὲ ἀνυπομονησιὰ ὅσο νὰ μάθω. Μὴ παραξενεύεσαι, ὑγιέ μου, γιὰ τὴν ἀνησυχίαν μου· ἡ πράξις μου στὸ μέγα βιβλίον τοῦ κόσμου, ἐξαιτίας τῆς πολυκαρινῆς παρατήρησις, μὲ ἀναγκάζει νὰ ἀμφιβάνω στὰ μέτρα τῆς ὀρμητικῆς νιότης. Τὰ ἀπέρασα αὐτὰ τὰ μωρὰ χρόνια, καὶ λογασιάζω τώρα τὰ λάθη, ὅπου ἐξαπρσεξίας μου ἔκανα. Ἐνόσω σ' εἶχα σιμά μου, εἶχα ὁ ἴδιος τὸ χαλινὸν, ὅπου σ' ἐμπόδαγε νὰ παραστρατήσῃς· κοντὰ σὲ ἄλλον, πῶς νὰ βεβαιωθῇ γιὰ τὴν ὁδηγίαν σου λείποντας ὁ ἴσκιος τοῦ πατρός; Ἄν δὲν ἤμουν πληροφορημένος, πῶς εἶμαι παρὼν στὸ νοῦ σου, σὲ κάθε σου πράξι, θὰ ἤμουν ἀπελπισμένος. Παραγορεύομαι ἀπὸ τὸ στοχασμὸν, πῶς ἔχεις πάντα τὴν ἀγάπην καὶ τὸ σέβας πρὸς τὸν πατέρα σου· μολοποῦ καὶ ὁ μοναχὸς σκοπὸς σου εἶναι ἡ ἀληθινὴ εὐτυχία σου, ἡ μοναχὴ εὐχαρίστησις τῶν γονέων σου. Ἀγώ-

νίζου να απολαμβάνης στη καρδιά μου τα δικά μου όνειρα, όπου εξαρχής απόκτησες με την καλοσύνη σου, και τα προνόμια, όπου σε τούτη σου χάρισα για πάντα.

Μή σε μέλει για την κατάστασί μου; αλήθεια τα δεινά μου περιστατικά μου έφεραν στενοχώριας, μόνε ξέρε, πώς εγώ είμαι και γενναίος καρδός, μήτε καταπέφτω εύκολα από την ενάντια τύχη. Οικονομούμαι για την πόρεσί μου. Και από τα πολλά μου χρέη όλο κάτι επλέρωσα; μείνε ήσυχος για μένα και κύτταζε να μη ταλαιπωρής τον έαυτό σου.

Κοντά σε όσα σου έσημείωσα, λογιάζω άναγκαϊότατο άκόμη να σου θυμήσω, πώς ό άνθρωπος πρέπει να έχη τίμιον χαρακτήρα για να ζήση στην κόσμο με ύβληψη; ο φιλαλήθης και φιλοδίκαιος εύρίσκεται ανεπάντεχα πιασμένος στις παγίδαις των δολερών και κακοποιών ανθρώπων. Είναι χρεία λοιπόν να φυλάγεται ο χαρακτήρας, αλλά να μη φανερόνεται σ' όποιον λάχη ανεξέταχτα; ή προσποίησης είναι κακία, άλλ' αυτή γίνεται άρετή όποτε δε συντρέχει προς βλάβη του άλλου. Ο Σωκράτης ήπιε το κώνειο για να μη παραβή το χρέος του προς την πατρίδα και την άρετή; μόνε έδωκε άφορη να θριαμβέψη ή κακία. Θελά είπης προς καιρόν; το κακό παράδειγμα και μιας στιγμής καταντάει όλέθριο για αιώνας.

από Τζεπέλοβο, τη 22 Τριτητου 1822.

ο πατέρας σου
ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΗΛΑΡΑΣ.

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ ΒΗΛΑΡΑ

Ο Βηλαράς, ως εξάγεται εκ τινων ποιημάτων του, και νουν και φαντασίαν και μάθησιν και ποιητικήν γνώσεων είχε τσαούτην, ώστε και εκ των Άγγλων ο Dr. H. Holland ώνόμαζεν αυτόν πολυμαθή, έγκρατη των φυσικών και μεταφυσικών επιστημών, φιλόλογον, ποιητήν εξαίρετον και φιλόσοφον ανήκοντα μάλλον εις τους χρόνους της αρχαίας ελευθερίας.

Αί περί γλώσσης όμως και περί ορθογραφίας ιδέαι αυτού ήσαν πάντα ιδιόρρυθμοι. Και ει μὲν στιχουργών μόνον μετεχειρίζετο την διάλεκτον της ιδιαιτέρας αυτού πατρίδος, λόγος μηδείς; αλλά να λέγη πεζογραφών της αληθινής μάθησιν, του Ξενοφώντα, τα σχολιά, ξετελειωμούς και χάριτας, και ν' αποσκορακίζη εν τη γραμματική αυτού τη επιγραφομένη Η ρομενική γλώσσα και στοιχεῖα του αλφάβητου και τόνους και πνεύματα, τούτο τη αληθεία τεκμηριού παράδοξόν τι νόημα της κριτικής του ανθρώδους δυνάμει.

Εκ των έρωτικών αυτού ποιημάτων ή "Ανοιξίς και ή Δύσις του ήλιου φαίνονται μοι άριστουργήματα; ή πρώτη μάλιστα υπερτερεί και της του Χρηστοπούλου; ή δ' έτέρα τσαούτη

προσφύως μιμείται διά τε των ποιητικών εικόνων και της συνθήκης των λέξεων την δύσιν του ήλιου, την ανατολήν της σελήνης, τον κάματον των έργων και των κτηνών, την ήρεμίαν της νυκτός και τον ακοίμητον έρωτα, ώστε φαντάζεσαι ότι βλέπεις την φύσιν δρώσαν ή πάσχουσαν, ότι συ αυτός παθαίνεσαι, ότι συ αυτός κοιπαικώς αποχωρείς εις την καλύβην σου. Άλλ' εκ πασών των ποιητικών άρετων του Βηλαρά επικρατεστέρα είναι ή σατυρική. Το κατ' έμέ όμολογώ άμίμητον την Γλαυκίην παρηγορίαν, ουδέ άνέγνων εύφροστεραν και χαριεστέραν μαστίγωσιν της ιατρικής άγυρτείας.

N. ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ.

ΓΙΑΤΡΙΚΗ ΠΑΡΗΓΟΡΙΑ

Εκ των του Ιωάννου Βηλαρά.

Βογγομαχοῦσεν άσθενής

Κατάκειτος στην κλίνη,

Του χάρου παίρει, δίνει;

Και λυπημένη και πικρή

Η μαύρη σύζυγός του

Θρηνοῦσε στο πλευρό του.

Σε τούτο μπαίνει κι' ο γιατρός

Και το σφυγμό του πιάνει,

Τόν έρωτάει; τί κάνει;

Όχι! τί να κάμω, δεν μπορώ,

Χειρότερα όσο πάω

Φοβούμαι, θά πεθάνω.

Μή δά το θάνατον έφτῦς

Στομάζεσαι, δειλιάζεις,

Και του πατρός σου όμοιάζεις.

Ο μακαρίτης, σάν κι' εσύ

Μου ήλεγε, θυμούμαι,

Γιατρέ δεν τον πατούμε

Τό χάρο τούτην τη φορά;

Μόν κείνος ήταν γέρος,

Και του θανάτου μέρος.

Δεν έχω δύναμι γιατρέ,

Μηδὲ για να μιλήσω,

Και δε θαρρώ να ζήσω.

Τόν ίδιον είχε, και σωστά,

Ο μακαρίτης θιός σου,

Τό φόβον το δικό σου.

Μόν εσύ, φίλε μου, άγκαλά

Αποπολλής στο στρώμα,

Χαμοβασιέσαι άκόμα.

Καλὸ δὲ βλέπω, κύρ γιατρέ,

Δεν τρώγω, δεν κοιμούμαι;

Πῶς λες να μη φοβούμαι;

Σούρθαν στο νοῦ καθὼς θαρῶ,

Τά λόγια του άδελφού σου,

Του μεγαλήτερου σου.

Ο μακαρίτης φαγητό,

Και ύπνον έποθούσε,

Και με συνηρωτούσε.

Μόν εσύ, φίλε μου, έπροχτὲ

Ζουμί θαρῶ, καμπόσο

Νά ρούφησες ὥστόσο.

Αὐτά ν' ακούη ή ορφανή

Γυναίκα του, αρχινάει

Νά κλαίγη, να θρηνάη.

Όχι! λέγει ο άντρας; άμ. γιατί

Του κάκου να λυπείσαι,

Και δὲν παρηγοριέσαι;

Κἄν το γιατρέ δὲν άγρηκᾶς,

Ποῦ λείπει να παντέχω,

Και κίνδυνο δὲν έχω;

Άμ. μα τί θαρῶς και καρδιά!

Η άτυχη, φωνάζει.

Βαριά αναστενάζει.

Αφοῦ άκέρια φαμελιά

Τήν έχει μακαρίσει,

Σ' εσένα θά ευτυχήσει!

ΕΙΜΑΡΜΕΝΗΣ ΠΑΙΓΝΙΑ

[Εκ του γαλλικού].

Έδω και δύο έτη, είχα λάβει έπιστολήν από την θείαν μου Σωφρονίαν, την καλήν εκείνην γερόντισσαν ήτις, καθ' όλον το μακρόν της στάδιον, ένησχολείτο τόνος εις το να νυμφεύη τους άλλους, ὥστε δὲν έλαβε καιρόν να συλλογισθῇ πῶς να νυμφευθῇ ή ίδια; διά τούτο και εκείνη μὲν έμεινεν άνύπανδρος, εγώ δὲ είμαι σήμεραν κληρονόμος της.

Είχα λάβει λοιπόν έπιστολήν από την καλήν θείαν μου Σωφρονίαν, και ή έπιστολή εκείνη ήτον καταδικη θανάτου διά τόν άφροντιν και άπερίσκεπτον άγαμον βίον, τόν όποιον ποτέ χωρίς λύπην δὲν εγκαταλείπομεν. Η σεβαστή μου κυρία Σωφρονία μου είχεν εύρει σύζυγον, συνοικέσιον λαμπρόν, έλεγε, το όποιον δὲν έπρεπε ν' αφήσωμεν να μάς φύγη. Όλα, έγραφε, τὰ έσυμφώνησε και τὰ έτελείωσεν ή ίδια, και άλλο δὲν έμεινεν ειμή να υπάγω και να στεφανωθῶ. Όθεν και μ' έπροσκάλει να μη χάσω καιρόν, αλλά ν' αναχωρήσω άμέσως. Βλέπετε πόσον άπλᾳ και εύκολα έτελείονεν ή καλή μου θεία τὰς υποθέσεις της.

Εν τούτοις, τίποτε θετικόν περί της νέας οικογενείας μου δὲν έγνώριζα, εκτός του ποσού μόνου της προικός, το όποιον αληθῶς παρέλυε πᾶσαν κατὰ των συμβουλών της θείας μου άντίστασιν. Ο μέλλον πενθερός μου ήτον έμπορος πλούσιος, ο καλήτερος των ανθρώπων, και περιπλέον χήρος, προτέρημα στολίζον και τελειοποιούν τα λοιπά του προτερήματα.

Όσα διά την νύμφην, ή θεία μου την άνόμαζεν αληθῇ μαργαρίτην. Δυστυχῶς, πρό πολλών ετών ή θεία μου έφορεί όμματούάλια, και παράξενον δὲν ήτον αν ή εκλογή έγεινε με το μέσον των φωτιστικών τούτων εργαλείων; αλλά τέλος πάντων έλαβε και μικράν τοιαύτην άπάτην πρό οφθαλμών, την προίκα την εύρισκε ά-

ξιόλογον, και έπρεπε να ήναι τέρας ή μνηστή μου, ὥστε ή σκιά τοιαύτης προικός να μη δυνηθῇ να την σκεπᾶση.

Επῆρα λοιπόν τόνος μόνον καιρόν, ὅσος έχρειάζετο εις το να βάλω εις τάξιν τα φορέματά μου. Την θέσιν μου την είχα συμφωνήσει διά την αύριον εις το Γραφεῖον των Όδοιπορικῶν Αμαζών. Απεφάσισα δὲ ν' αναχωρήσω χωρίς να ιδῶ κανένα, και φανερώσω τόν σκοπόν μου, διά τόν όποιον, να είπω την αλήθειαν, έντρεπόμεν ολίγον. Εγώ ο άλλοτε τόνος δύσκολος φαίνόμενος εις την εκλογήν του γάμου, ν' αποφασίσω αίφνης να νυμφευθῶ νέαν άγνωστον! Τότε όμως είδα διαφορετικά τα πράγματα; έθεώρησα τόν γάμον ὡς καθήκον κοινωνικόν, το όποιον έπρεπε μίαν φοράν να εκπληρώσω; και το καθήκον ο φρόνιμος άνθρωπος το εκπληροῖ και δὲν παραπονείται. Τα παράπονα είναι του μωρού, είπεν ο ποιητής.

Ανέβημεν εις την άμαξαν περί την έβδόμην ὥραν της έσπέρας. Είχα δικαίωμα εις την πρώτην θέσιν του έμπροσθεν μέρους; αλλά με είχε προλάβει άλλος, διότι, ανοιχθείσης της θυρίδος, είδα δύο όδοιπόρους καθημένους ήδη, άνδρα και γυναίκα. Μολταῦτα, αν επῆραν την θέσιν μου, μου είχαν αφήσει την άλλην γωνίαν; δι' έμέ ήτον το ίδιον, ὅθεν και δὲν είπα τίποτε.

Υποθέτετε βεβαίως ότι την άλλην γωνίαν κατείχεν ή γυνή εκείνη, της όποιας άκόμη άλλοτε δὲν έβλεπα παρά τους μακρούς και ξανθούς βοστρύχους, έξερχομένους από βελούδινον μαῦρον πέτασον. Παντάπασιν. Ο σύντροφός της είχε καταλάβει άδιαφόρος την καλήτεραν θέσιν, και τόνος καλὰ είχε χωθῇ, ὥστε έλεγε πῶς εκαρφώθη εκεί να μένη αιώνας. Ο άνθρωπος ήτον πεντηκοντούτης, παχύς, παχύρριν, κόκκινος, φαιδρός, και κοινοτάτης κατὰ πάντα συσιογνωμίας.

Η δὲ νεάνις, ή διά την ὅλως άφιλόφρονα του συντρόφου της άδιαφορίαν πλησίον μου καθημένη (διότι νεάνις ήτον, ή μάλλον παιδίον), στρέψασα προς το μέρος μου την κεφαλήν, με την άφροντιν εκείνην και μηχανικήν προς τα άδιάφορα ὄντα περιεργίαν, μ' έβλεπεν εύθως εις θέσιν να ιδῶ το σύνολον της ὡραίας της μορφῆς. Φαντασθῆτε το καθαρώτερον ὡσείδὲς πρόσωπον του κόσμου, τὰς χαριεστέρας γραμμὰς, επιδερμίδα ξανθῆς μὲν χροιάς, άλλ' έχρυσαν το δροσερόν εκείνο, το μηδὲν κοινόν έχον με την λυμφοτικήν χροιάν των πλείστων Άγγλίδων; οφθαλμούς γαλανούς και ζωηροτάτους, και άπαυγάζοντας εύτολμόν τι και ριψοκίνδυνον υπό την δειλήν και άγνήν της παρθένου συστολήν; χείλη ροδόχροα και παχέα ὡπωσόν, έπαυζάνοντα οὔτω του γοητευτικού εκείνου προσώπου το θέλγητρον. Αν είχε φθάσει τα δεκαεπτά έτη, οὔτε μίαν ὥραν δὲν τα υπερέβαινεν; ήτον νεάνις, αλλά μόνον από χθές. Προχθὲς άκόμη, ήτον παιδίον, και

μὲ τὰ παῖδια ἔπαιζε τρέχουσα. Ἀλλὰ μεταξὺ τῆς χθὲς καὶ τῆς προχθὲς πολλάκις μεσολαβεῖ ἄβυσσος. Τὰ παιγνίδια διαδέχεται ἡ σύνοια, τὴν ἀφροντισίαν ἡ σκέψις· καὶ τὸ σπῆθος, τὸ ὁποῖον ἐλογίζετο κενὸν θησαυροῦ κιβώτιον, ἀνακαλύπτεται αἰφνης περιέχον καρδίαν, καὶ καρδίαν πάλλουςαν ἰσχυρῶς. Ὅποιον παράδοξον ὂν ἡ γυνὴ!

Μήπως, ἔλεγα κατ' ἐμαυτὸν, ὁ κύριος οὗτος εἶναι τῆς μικρᾶς ταύτης ὁ σύζυγος; Ἀλλόκοτος θὰ ἦτον ἡ ἔνωσις, ἀλλ' ὅχι ἀπίθανος· διότι τοιαῦται συζυγία εἶναι συγγόταται εἰς κοινωνίαν ὅπου οἱ ἄνθρωποι νυμφεύονται δι' ὅλας τὰς αἰτίας, ἐκτὸς τῆς μόνης ἴσως ἥτις ἔπρεπε νὰ κάμνῃ τὸν τοῦ γάμου δεσμὸν διαπαντὸς ἀδιάρηκτον. Ἐγὼ μολαταῦτα πῦχαριστούμην διὰ τὸ ἀγροῖκον τῶν τρόπων του, διότι ἀντὶ νὰ ἔχω αὐτὸν πλησίον μου, εἶχα τὴν ὥραίαν συνοδοιπόρον του. Οὐδένα πλάγιον σκοπὸν εἶχα βεβαίως, ὡς ἄνθρωπος ὅστις ἐπῆγαινα νὰ νυμφευθῶ, ἐπροτίμων ὅμως τὴν ἐλαφρὰν ἀφῆν λεπτῶν γυναικείου ἐνδύματος παρὰ τὴν ὀχληρὰν προστριβὴν ὧμων παχυσάρκου ἀνδρός.

Ἀναβάντων ἤδη ὅλων τῶν συνοδοιπόρων, ἐκλείσθησαν αἱ θυρίδες τῆς ἀμάξης, ἤχησεν ἡ σάλπιγξ τοῦ ὀδηγοῦ, ὁ ἡνίοχος ἐξέσχισε τὸν ἀέρα μὲ τὸ κλασσικὸν ἐκείνο κτύπημα τῆς μάστιγος, τὸ τόσον καταληπτὸν εἰς τοὺς ἵππους, ἡ ἀμάξα ἐκλονίσθη καὶ διέτρεξε καλπάζουσα τὰς ὁδοὺς τῶν Παρισίων, τὰς ὁποίας δὲν ἐβράδυνε ν' ἀφήσῃ ὀπίσω της.

Καὶ ἐνὸς μὲν διαβαίνοντες τὰς ῥύμας τῆς πόλεως, ὁ ὀφθαλμὸς, ὡς λυπούμενος ἴσως αὐτορμητῶς διότι ἀφίνει χώραν προσφιλεῖ, κύπτει εἰς τὴν θυρίδα, μεταβαίνων ἀπὸ ἐργαστήριον εἰς ἐργαστήριον, καὶ παρατηρῶν ταχέως τὰ ἐν αὐτοῖς. Τότε, δὲν προσέχει ἀκόμη ὁ ἄνθρωπος εἰς τοὺς συνοδοιπόρους του, διότι ἔχει καιρὸν νὰ τοὺς ἰδῇ, καὶ νὰ τοὺς λαλήσῃ, καὶ νὰ συνδέσῃ σχέσεις καὶ γνωριμίας μετὰ ταῦτα.

Μόλις ὅμως περάσωμεν τὰς πύλας τῆς πόλεως, ἀλλάζει πλὴν ἡ θέσις, τὰ ἐκτὸς τῆς ἀμάξης δὲν μᾶς ἐνδιαφέρουν τόσον, τὸ βλέμμα κουράζεται περιπλανώμενον, καὶ ἀρχίζει κατ' ὀλίγον νὰ ἐνασχολῆται εἰς τὰ ἀμέσως περιστοιχίζοντα αὐτὸ πράγματα· καὶ τότε ἀρχίζομεν νὰ παρατηρῶμεθα προσεκτικῶς, καὶ νὰ ἐξετάζῃ διὰ τοῦ βλέμματός ὁ εἰς τὸν ἄλλον. Εἶχα λησμονήσει λοιπὸν ὀλωσδιόλου τὴν πλησίον μου νεανίδα, καὶ τότε ἐμισογύρισα αἰφνιδίως, καὶ οὕτως ἠδυνήθην, ἐν ἀνέσει καὶ προσποιούμενος ἀδιαφορίαν, νὰ τὴν παρατηρήσω.

Ἐπειδὴ τὴν ἔβλεπα πλαγίως, ὁ βελοῦδινος πέτασος δὲν μ' ἐσυγχώρει νὰ ἰδῶ ἄλλο, παρὰ τὰς ἄκρας τῶν βροστῶν, καὶ μέρος τῆς ῥοδίνης ῥινός. Κἄτι ἔβλεπα βεβαίως, ἀλλὰ δὲν ἦτον ἀρεστόν. Τὸ ἐμπόδιον τοῦτο μὲ ἠρέθισε, καὶ

ἤθελα νὰ στείλω εἰς χιλίους διαβόλους τὸν βελοῦδινον πέτασον, ὅταν ἡ νεᾶνις, χωρὶς νὰ ὑποπτεύῃ ἀναμφιβόλως τὴν κατ' αὐτοῦ μανίαν μου, ἔλυσε βραδέως τὰς ταινίας, καὶ τέλος πάντων τὸν ἐσῆκωσεν ὀλωσδιόλου. Ποτὲ δὲν εἶδα θαυμασιωτέραν, ἐξαισιωτέραν κόμην! Ὅπισθεν μὲν τῆς κεφαλῆς ἐδένετο στρεπτή μὲ πολλὴν ἀπλότητα, δύο δὲ κτένια ὀστράκινα ἐκράτουν ἐπὶ τῶν κροτάφων δύο μεγάλους πλοκάμους, καταβλίνοντας μέχρι τοῦ λαιμοῦ. Καὶ ἄλλην ὥραιότητα ἂν δὲν εἶχε, διὰ μόνην τὴν κόμην ταύτην θὰ ἦτον θελκτικὴ καὶ ἀξίεραστος.

Ἐκρέμασε πρῶτον τὸν πέτασον εἰς τὸ σχοινίον τῆς ἀμάξης, καὶ ἔπειτα, ἐξάγουσα μαντίλιον μεταξωτὸν ἐκ τοῦ σάκκου της, τὸ ἐδίπλωσεν ὡς λαιμοδέτην. Φαίνεται ὅτι ἠτοίμαζε τὴν νυκτικὴν της στολήν· καὶ πραγματικῶς ἐτύλιξε τὰ αὐτὰ καὶ ἔδεσε κόμβον ὑπὸ τὸν λαιμόν. Ἐπειδὴ τοῦτο δὲν μ' ἐμπόδιζεν ἀπὸ τοῦ νὰ τὴν βλέπω, τὸ μαντίλιον δὲν τὸ ἐμίσησα· ὁ πέτασος ὅμως ἐσάλυνε κρεμάμενος εἰς τὰ λωρία τῆς ἀμάξης· καὶ καλὰ νὰ τοῦ γείνῃ! Τὴν σήμερον κρεμοῦν διὰ πολὺ μικρότερα ἀδικήματα.

Ὁ κύριος ἐκοιμήτο νήδυμον ὕπνον.

Ἐν τούτοις, εἶχε νυκτώσει ὀλοτελῶς· ἡ σελήνη δὲν εἶχεν ἀκόμη ἀνατείλει, καὶ σκότος βαρὺ μᾶς ἐπεριστοιχίζεν ἔξωθεν. Τί καλὴτερον παρὰ νὰ κοιμηθῇ ἀνεῖς τότε; Τὰ φανάρια τῆς ἀμάξης μᾶς ἔρριπταν μέσα ὀλίγον φῶς, ἀλλὰ καθαρῶς δὲν ἐβλεπόμεθα. Ἀρμολία λοιπὸν δὲν ἦτον ἡ στιγμή νὰ συντριβῇ ὁ παγετὸς τῆς σιωπῆς καὶ νὰ συνδέσωμεν γνωριμίας· τὸ σκότος, τὸ ὁποῖον πολλάκις ἐνθαρρύνει, τρομάζει πάντοτε τὴν ἀθωότητα, φύσει οὖσαν προφυλακτικὴν ἂν καὶ ἄπειρον· ἀνέβαλα λοιπὸν εἰς τὴν αὐριον τὴν ἀρχὴν τῆς συνομιλίας, ἂν ἡ τύχη μὲ ἡξίονε νὰ συνταξιδεύσω ἐπὶ πολὺ μὲ τοὺς συνοδοιπόρους μου ἐκείνους.

Ἡ νεᾶνις—κόρη ἡ γυνὴ, διότι ἀκόμη δὲν ἤξευρα ἂν ἦτον σύζυγος, θυγάτηρ ἢ ἐπιτροπευομένη τοῦ κοιμωμένου—μετὰ τὸν βραχὺν ἐκεῖνον νυκτοστολισμὸν ἐνόμισε καλὸν νὰ τὸν μιμηθῇ· καὶ ἐντὸς ὀλίγου ὁ μόνος ἐκ τῶν τριῶν ἀνοικτοὺς ἔχων τοὺς ὀφθαλμοὺς ἤμην ἐγώ. Τῇ ἀληθείᾳ, καὶ μέχρι τῆς Δευτέρας Παρουσίας ἂν ἐκοιμῶντο ἀμφοτέρω, μοῦ ἦτον ἀδιάφορον. Ἀκούμβησα λοιπὸν τὸ πρόσωπον εἰς τὸ ἔρεισμα τῆς ἀμάξης, καὶ, μὴ ἔχων τί καλὴτερον νὰ κάμω, ἤρχισα νὰ σκέπτομαι.

Καὶ μήπως δὲν εἶχα τι νὰ σκεφθῶ; Ἐνέδωκα ἀπερισκέπτως εἰς συμφωνίας συμπερούσας ἴσως εἰς τὴν θείαν μου ἀπειράκις περισσότερον παρ' ὅτι εἰς ἐμέ· ἡ μνηστὴ μου ἴσως δὲν ἦτον τόσον τῆς ὀρέξεώς μου ὅσον αὐτὴ ἐφαντάζετο· καὶ ἐγὼ ἀκόμη—τί παράξενον;—ἴσως δὲν ἤρμοζα εἰς τὴν ὁποίαν εἶχε περὶ συζύγου ἰδέαν ἡ μνηστὴ μου αὐτή. Ἐχομεν τὴν

προῖκα· εἶναι βέβαια πολὺ, διότι αὐτὴ παριστάνει τὴν ὕλικὴν εὐεξίαν. Ἀλλ' ὑπάρχει καὶ ἄλλη τις εὐεξία, περὶ τῆς ὁποίας δὲν φροντίζομεν ὅσον πρέπει. Καὶ πῶς; τί πειράζει ἂν καταδικασθῇς νὰ συζῇς μὲ πρόσωπον δυσάρεστον, ἄχαρι, ἀντιπαθὲς, μὲ ὃν ὅλως ἀντίθετον πρὸς σὲ κατὰ τὰς κλίσεις, τὰς ὁρμὰς, τὰς περὶ τοῦ βίου κοινὰς ἰδέας! Ἀφίνοντες κατὰ μέρος τὴν καρδίαν, καὶ περιοριζόμενοι εἰς τὰ πραγματικώτερα καὶ θετικώτερα, εἶναι ἄρα γε τόσον ἀδιάφορον εἰς τὴν εὐδαιμονίαν νὰ εὐρίσκωμεν εἰς τὴν ἐσίαν μας μορφὴν μειδιῶσαν εἰς τὴν προσέγγισίν μας, ἀγκάλας νὰ μᾶς περιπτύσσονται εὐλικρινῶς, καρδίαν νὰ μᾶς ἀγαπᾷ καὶ νὰ μᾶς μεταδίδῃ τὴν ἀγνὴν ἐκείνην τοῦ τιμίου ἔρωτος μέθην; Καὶ σημειώσατε ὅτι ὁμιλῶ μόνον περὶ εὐεξίας· συμφωνῶ νὰ θυσιάζωμεν, ἂν θέλετε, τὰ πάντα ὑπὲρ τῆς εὐεξίας· ἀλλ' ὅχι καὶ νὰ θυσιάζωμεν εἰς τὴν φυσικὴν, εἰς τὴν σωματικὴν εὐεξίαν, καὶ τὴν εὐεξίαν ἀκόμη τῆς καρδίας, ὡς καὶ τὴν ψυχικὴν, τὴν διανοητικὴν εὐεξίαν.

Οὕτω λοιπὸν, ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἐδυθίσθην εἰς βαθεῖαν σύνοιαν, συλλογίζόμενος τὴν μνηστὴν μου. Ἦτον ὥραία· ἀλλὰ ποίας λογῆς ὥραία, διότι εἶναι πολλῶν εἰδῶν ὥραιότητες. Πῶς εἶχε τὸ στόμα; τὴν ῥινά; τοὺς ὀφθαλμούς; Τέλος πάντων, κατ' ὀλίγον νὰ σχεδιάσω θέμα, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐκέντα διαφόρων χρωμάτων κοσμήματα ὁ λογισμὸς μου· ἐλησμονήσα ὅλως· διόλου τοὺς γείτονάς μου, ὅταν μουρμουρισμὸς αἰφνιδίως τοῦ παχυσάρκου ἀνδρός μὲ ἀφῆρασεν ἀπὸ τὴν περιπλάνησίν μου εἰς τὸ βασίλειον τῶν ἰδεῶν καὶ τῶν ὀνείρων.

—Ἐλα δὲ καὶ σὺ, Πιπίνα, δὲν ἠξέυρεις πῶς νὰ σταθῇς; ἔλεγεν ὁ φίλος μ' ἐπλάκωσε· ὡς προσκεφάλαιόν σου μ' ἐπῆρες;

Ἀπὸ τὴν μεμψιμοίρον ταύτην ἐκφώνησιν ἔμαθα ὅτι ἡ γειτόνισσά μου ὠνομάζετο Ἰωσή· Πιπίνα, ὄνομα τοῦ ὁποίου τὸ χυδαῖον ὑποκοριστικὸν εἶναι τὸ Πιπίνα. Καὶ τὰ δύο δὲν ἦσαν τῆς ὀρέξεώς μου· ἂν ἐπρόκειτο νὰ ἐκλέξω ἐγώ, θὰ ἐπροτίμων τὸ ὄνομα Μαρίας, τὸ ὁποῖον μοὶ ἀρέσκει· ἀλλὰ τί σημαίνει ἡ ἀσχημία τῶν ὀνομάτων; ἄσχημα δὲν εἶναι τὰ ὀνόματα, ἄσχημα εἶναι τὰ πρόσωπα.

Ἰδοὺ τώρα τί συνέβη καὶ πῶς ἐξηγοῦνται τὰ παράπονα καὶ αἱ μεμψιμοίριαί τοῦ φίλου.

Ἡ κυρία Πιπίνα—ἐπειδὴ Πιπίναν πλέον τὴν ἔλεγαν—δὲν ἐβράδυνεν, ὡς εἶπα, ν' ἀποκοιμηθῇ· ἀλλ' ἡ θέσις της δὲν ἦτον ποσὸς κατάλληλος πρὸς τὸν ὕπνον. Κλονοῦμένη ἀπὸ τὸν σάλον τῆς ἀμάξης, εὐρίσκετο ὡς τὸ ἄθλιον φυτὸν ἐκεῖνο, τοῦ ὁποίου τὸ στέλεχος σείει ὁ ἀνεμὸς ἀκαταπαύστως, καὶ μία τελευταία προσβολὴ μέλλει νὰ τὸ ρίψῃ κατὰ γῆς. Ἡ κεφαλὴ της, κύψασα πρῶτον ἐπὶ τοῦ ὤμου της, εἶχε παρασύρει ἀνεπαίσθητως καὶ τὸ λοιπὸν τοῦ σώματος, καὶ τὸ

ὅλον δὲν θὰ ἐστέκετο εἰς τὴν πτωσίαν του, ἂν δὲν προσέκρουεν ἐπὶ τοῦ ἄλλου κοιμωμένου. Τὸ βάρος τοῦ ἀδυνάτου, τοῦ ἀβροῦ τούτου σώματος δὲν ἦτον βεβαίως μέγα, καὶ ἔπρεπε νὰ ἦναι τις ἀγροῖκος ὥστε νὰ τὸν δυσχερῆσθῃ τὸ τοιοῦτον ἐράσμιον θάρρος. Τὸν ἔπαιρε διὰ προσκεφάλαιον, καὶ αὐτὸς παρπονεῖτο! Τὸν ἐπλάκονεν, ἔλεγε, καὶ τὸ βάρος μόλις ἐζύγιζε δέκα δράμια! Τῶνόντι δὲν ἦτον ἄξιος ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος τοιαύτης ἀφῆς!

Ἡ πτωχὴ νέα, καταπεπονημένη ἀπὸ τὰ τιμὰν ματα τῆς ἀμάξης, ἐξυπνήσασα καὶ κοιμωμένη συγχρόνως, ἀπέσυσε μηχανικῶς τὴν κεφαλὴν, χωρὶς νὰ εἰπῇ λέξιν, χωρὶς νὰ συνέλθῃ ἐντελῶς, καὶ ἠθέλησε νὰ ἐπαναλάβῃ τὸν κακῶς διακοπέντα ὕπνον της. Τοῦτο δύσκολον δὲν ἦτον, διότι δὲν εἶχεν ἐντελῶς ἀνοίξει τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ μετὰ τρία δεύτερα λεπτά ἐδυθίσθη πάλιν εἰς τὸν ὕπνον ὡς πρότερον. Ἐννοεῖται ὅτι ὁ κύριος πατήρ της, ὁ κύριος σύζυγός της, ὁ κύριος θεὸς, ἡ ὁ κύριος κηδεμὼν αὐτῆς—ὅπως θέλετε—ἀπεκοιμήθη ἐπίσης, ἀφοῦ ἐξεπλάκωθη πλέον ἀπὸ τὸ φοβερὸν ἐκεῖνο βάρος. Ἀμφιβολία δὲν ἦτον. Πολλοὶ, θέλοντες νὰ διασκεδάσουν εἰς τὴν ἀργίαν τοῦ ταξιδίου, ἔχουν ταμβακοθήκας μὲ μουσικὴν· ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς ἠδύνατο ἀξιώλογα ν' ἀναπληρώσῃ εἰς ἐμὲ τὴν τοιαύτην διασκεδάσιν· ἐρρογχάλιζεν ὡς σύριγξ παμμεγέθους ὀργάνου. . . τῆς Βαρθαρίας δηλαδὴ.

Ἐκ φύσεως δὲν εἶμαι καθ' ὑπερβολὴν φίλος τῆς μουσικῆς, καὶ μόλις ἡ καλὴ μουσικὴ εὐρίσκει εἰς τὰ αὐτὰ μου χάριν εἰς πᾶσαν περίστασιν, ἡ ὑπὲρ τὸ δέον παράτασις δὲν μ' εὐχαριστεῖ. Φαντασθῆτε λοιπὸν ἂν ἐκείνη τὴν ὁποίαν ἡ διεύθυνσις τῶν Ὀδοιπορικῶν Ἀμαξῶν, ἐν ἀγνοίᾳ αὐτῆς καὶ δωρεάν, μοῦ ἐπρόσφερον, ἦτον δυνατὸν νὰ μὲ θέλῃ. Τί τρομερὰ, τί ἀνυπόφορος μουσικὴ! Πᾶσαν στιγμὴν μοῦ ἤρχετο τρελλὴ ὄρεξις νὰ σείσω δυνατὰ τὸν βραχίονα τοῦ μουσικοδιδασκάλου, καὶ νὰ τὸν παρακαλέσω νὰ σταθῇ καὶ ν' ἀναπνεύσῃ· καὶ πιθανώτατα θὰ ἐνέδιδε εἰς τὸν πειρασμὸν τοῦτον, ἂν ἄλλο τι εἰς τὸν ἴδιον καιρὸν δὲν ἔσυρε τὴν προσοχήν μου. Τὸ ἄλλο τοῦτο, καθὼς θὰ ἰδῆτε, ἔπρεπε νὰ μὲ ἐνασχολήσῃ τόσον, ὥστε νὰ μὲ καταστήσῃ κωφὸν πρὸς τὴν ἐπὶ ῥῆνον ἐκείνην καὶ καταχθόνιον ἁρμονίαν.

Συγχρόνως τότε ἡ σελήνη ἀρχίζε νὰ δείχνῃ τὸ γαληνὸν της πρόσωπον εἰς τὸ βαθύ κυανὸν τοῦ οὐρανοῦ χρῶμα καὶ νὰ φωτίζῃ τὸ ἐσωτερικὸν τῆς ἀμάξης, ὥστε ἔβλεπα καθὼς τὴν ἡμέραν. Οἱ ὀφθαλμοί μου, ὡς ἐννοεῖτε, ὀλίγην προσοχήν ἔδωκαν εἰς τὸ μαγευτικὸν ἀληθὲς θέαμα τῶν δένδρων, τῶν κοιλάδων, τῶν λόφων, τῆς γλῆς, τοῦ ὀρίζοντος, ζωγραφουμένων ὅλων ὡς ἐπὶ μολυβδίτιδος, ὡς φωτογραφικῆς δηλαδὴ εἰκόνας. Εἶχα ἄλλο τι θαυμασιώτερον καὶ μαγευτικώτερον ἐνώπιόν μου.

Ἡ παιδίσκη ἐκείνη μ' ἐμάγευε. Σὰς ὁμνύω ὅτι ἔφυγε τότε ἀπὸ τὴν μνήμην μου ἡ παρὰ τῆς φιλάττης θείας μου φυλαττομένη δι' ἐμὲ ὡραϊότης, τὴν ὁποίαν ἔτρεχα νὰ νυμφευθῶ ἐπὶ καλῇ τῇ πίστει καὶ μὲ κλειστοὺς ὀφθαλμούς.

Ἡ κυρία Πιπίνα, ὑπακούουσα εἰς τὴν ὀχληρὰν διαταγὴν τοῦ πατρὸς ἢ τοῦ κηδεμόνος τῆς —διότι τίποτε ἀκόμη καλῶς περὶ τῶν σχέσεων αὐτῶν δὲν ἐγνώριζα—εἶχε ῥιφθῇ εἰς τὰ ὀπίσω καὶ, ἐπομένως, ὀλίγον τι πρὸς ἐμέ. Ὁ ὕπνος τὴν κατέλαβεν. Ἀκούμβησεν εἰς τὸν ὦμόν μου καὶ ἤρχισε νὰ κοιμᾶται μὲ τὴν αὐτὴν ἀσφάλειαν, μὲ τὴν αὐτὴν γαλήνην, ὡς ἐπὶ τοῦ συνήθους μεταξωτοῦ προσκεφαλαίου τῆς.

Ὁ ἀὴρ ἀπὸ στιγμὴν εἰς στιγμὴν ἐγίνετο δριμύτερος. Εἶχα μανδύαν πλατύν, καὶ ἐσυλλογίσθη τὸν ἄγιον ἐκείνον ὅστις ἔδωκεν εἰς τὸν πτωχὸν τὸ ἥμισυ τοῦ ἐδικοῦ του· ἠθέλησα λοιπὸν νὰ μιμηθῶ τὴν χριστιανικὴν ταύτην φιλοφροσύνην. Τὸν ἔσυρα ἡσύχως πρὸς ἐμέ, καὶ, φέρων αὐτὸν ἐπὶ τῶν γονάτων τῆς κοιμωμένης, τὴν ἐσκέπασα μὲ φιλοστοργίαν μητρὸς πρὸς τὸ τέκνον τῆς.

Ὅσον ἐλαφρὸν ἦτον τὸ κίνημά μου τοῦτο, οἱ φύβοι μου δυστυχῶς ἀλήθευσαν. Ἡ νεάνις ἐκινήθη μὲ δύω ἢ τρία σπασμωδικὰ κινήματα, τὰ προηγουμένα τῆς ἐξυπνήσεως, καὶ ἄνοιξε βραδέως κεχαυνωμένους ἀπὸ τὸν ὕπνον ὀφθαλμούς. Σὰς ὁμνύω—καὶ δὲν ἀστείζομαι τοῦτο λέγων—ὅτι ἄρχισα νὰ τρέμω ὡς μαθητὴς καταλαμβανόμενος ἐπ' αὐτοφώρῳ εἰς πταῖσμα τὴν προτεραίαν ἐορτῆς. Νὰ ὑποστῶ κατ' ἀρχὰς μὲν τὴν ἐκπλήξιν, μετὰ ταῦτα τὴν ἀγανάκτησιν τοῦ βλέμματός τῆς, ἢ νὰ ὑποκριθῶ τὸν νεκρόν; Ὡς ἀληθὴς ἀνάνδρος, ἐπροτίμησα τὸ τελευταῖον. Ἐχαμήλωσα τὰ βλέφαρά—ὅχι τόσον ὥμως ὥστε νὰ μὴ βλέπω, ὡς νὰ εἶχα ἀνοικτοὺς τοὺς ὀφθαλμούς—καὶ ἄρχισα νὰ προσποιηθῶ ὅτι κοιμῶμαι. Ὁ σκοπὸς τῆς ἐφευρέσεώς μου ταύτης ἦτον ν' ἀποφύγω τὴν πρώτην διὰ τὴν τόλμην μου δριμύνην, καὶ νὰ κανονίσω τὴν διαγωγὴν μου ἐν ἀνέσει κατὰ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς πράξεώς μου.

Ἡ νεάνις ἔσως ἐνόμισε, κατὰ τὰς πρώτας στιγμὰς, ὅτι εὐρίσκετο εἰς τὰ συνδόνια καὶ εἶχε τὴν κεφαλὴν ἐπὶ προσκεφαλαίου· ἀλλ' ὁ διὰ τῆς θυρίδος εἰσδύων δροσερὸς ἀὴρ καὶ ὁ κρότος τῶν τροχῶν δὲν ἐβράδυναν νὰ διασκεδάσουν τοὺς κυματίζοντας εἰς τὸν ἐγκέφαλόν τῆς πυκνοὺς ἀτμούς, ὥστε συνεχομένη νὰ γνωρίσῃ ποῦ εὐρίσκετο. Ἡκολούθουν καὶ τὰ παραμικρά τῆς κινήματα μὲ περιεργίαν καὶ συγκίνησιν συνάμα. Ἡ σελήνη ἐφώτιζεν ὀλόκληρον τὸ ἐράσιμον ἐκείνο πρόσωπον μὲ τὴν λευκὴν τῆς λάμψιν· ἐγὼ δὲ ἤμην εἰς θέσιν νὰ μὴ χάσω τίποτε ἀπὸ τὰς διαφόρους φάσεις τῆς φυσιογνωμονίας τῆς.

Πρώτη αὐτῆς ἀνκάλυψις ἦτον ὅτι τὸ χρῆσι-μεῦόν εἰς αὐτὴν ὡς προσκεφαλαῖον ἦτον ὦμος,

καὶ ὅτι ὁ ὦμος οὗτος δὲν ἦτον ὁ τοῦ πατρὸς· συζύγου, θείου ἢ κηδεμόνος τῆς. Ἀνωρθώθη παρ' αὐτῆς, μὲ τὴν αὐτὴν ταχύτητα τοῦ αἰθίοπος ὅταν ἀνακαλύπτῃ ὅτι, τρία βήματα πλησίον του, ἠλιάζεται κοιμώμενος μεταξὺ τῶν φυτῶν παμμεγέθους βόας. Τούτου γενομένου, ἔρριψε πρὸς τὸ μέρος μου βλέμμα πλήρες ἐντροπῆς καὶ θλίψεως, σκοπεύουσα ἀναμφιβόλως νὰ μοῦ ζητήσῃ συγγνώμην. Ἄν ἦτον ἄλλος εἰς τὴν θέσιν μου, θ' ἄφρινε νὰ τοῦ ζητήσουν συγγνώμην διότι τὸν ἔκαμαν, δι' ὀλίγας στιγμὰς, τὸν εὐτυχέστερον τῶν ἀνθρώπων· ἐγὼ ὥμως ἐφάνην γενναῖος καὶ ἔμεινα ἀκίνητος. Ἄλλο δὲν ἔμενε, πρὸς συμπλήρωσιν τῆς ἀπάτης, εἰμὴ νὰ ῥογγαλίσω καθὼς ὁ γείτων μου· ἀλλ' ὁμολογῶ ὅτι ὁ ζῆλός μου πρὸς τὴν μίμησιν τῆς φύσεως δὲν προέβη ἔως ἐκεῖ.

Βλέπουσά με κλειστοὺς ἔχοντα τοὺς ὀφθαλμούς, ἀνοικτὸν τὸ στόμα, τὸ σῶμα ὅλον εἰς τὴν θέσιν ἀνθρώπου βαθέως κοιμωμένου, ἡ πτωχὴ νεάνις ἐξέπεμψε στεναγμὸν ἀνακουφίσεως· εἶχε βάρος μυριάδων λιτρῶν ὀλιγώτερον εἰς τοὺς ὤμους τῆς. Ἐκοιμώμην· ἄρα δὲν ἐνόησα τίποτε, ἄρα ἦτον ὡς τίποτε νὰ μὴν εἶχε συμβῇ τίποτε δὲν ἤξευρα, τίποτε δὲν ὑπόπτευα· εἰς μάτην ἄρα ἐφοβήθη. Ἐπρεπε μόνον νὰ προσέξῃ νὰ μὴν ὑποπέσῃ καὶ πάλιν εἰς τὸ αὐτὸ ἀμάρτημα, διότι ὁ δεύτερος ὕπνος μου δὲν θὰ ἦτον ἔσως τόσον βαρὺς.

Τὴν ἐπαρμόνευα ὑπὸ τὰ χαμαὶ νεύοντα βλέφαρά μου, καὶ ἀνεγίνωσκα, καθαρῶς ὡς ἐπὶ βίβλου, ἐπὶ τῆς εὐκινήτου καὶ ἐκφραστικῆς αὐτῆς μορφῆς. Τὸ ἥμισυ τῆς ὁδοῦ τῶν ἐκπλήξεων εἶχε βαδίσαι ἔως τότε· καὶ ἤθελα νὰ ἰδῶ τοὺς μορφοσμούς τῆς ὅταν θὰ ἔβλεπε τὴν μανδύαν μου. Πολλὴν ὥραν δὲν ἐπερίμενα.

Καταβιάσασα τὸ βλέμμα, ἀπόπληκτος ἔμεινεν ἰδοῦσα τὸν μανδύαν μου ἐπὶ τῶν γονάτων τῆς. Ἄν ἤμην ἐξυπνος, βεβαιότατα θὰ ἔδειχνε δυσαρέσκειαν· ἀλλ' ἐκοιμώμην· τί εἶχε νὰ εἰπῇ; περιωρίσθη λοιπὸν ν' ἀνασηκώσῃ ἡσύχως τὴν σκεπάζουσιν αὐτὴν ἄκραν, καὶ νὰ τὴν σπρώξῃ πρὸς ἐμέ.

Ἔως τότε δὲν εἶχε δώσει προσοχὴν εἰς ἐμέ· τότε ὥμως ἄρχισε νὰ μὲ παρατηρῇ ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν, μὲ προσοχὴν καὶ μὲ θάρρος.

Εὐρέθην τότε εἰς τὴν θέσιν τοῦ νεοσυλλέκτου ὅταν ὁ ἀξιωματικὸς ἐξετάζῃ τὰ ὅπλα του· ἐπρόκειτο νὰ ἐξέλθω εὐσχήμως ἀπὸ ἐξέτασιν εἰς τὴν ὁποίαν δὲν εἶχα καιρὸν νὰ ἐτοιμασθῶ. Βεβαίως διὰ χορὸν δὲν ἤμην ἐνδυμένος· εἰς τὸν λαῖμόν ἐφόρουν λαίμοδέτην μαῦρον μεταξωτὸν, μανδύαν κυανοῦν, μικρὸν πῖλον ὀδοιπορικόν, ἐστραμμένον τότε ἀτάκτως εἰς τὰ ὀπίσω τῆς κεφαλῆς, ὡς θέλοντα νὰ διευκολύνῃ τὴν γενομένην ἐπ' ἐμοῦ ἐξέτασιν. Καθὼς βλῆπετε, ἡ φορεσίᾳ μου δὲν ἦτο τοιαύτη ὥστε νὰ ἐπαυξήσῃ

τὰ φυσικά μου πλεονεκτήματα· ἀναμφιβόλως ἡ καταδίκη μου ἦτον ἄφρευκτος, ἂν ὁ κριτὴς μου δὲν ἦτον ἐπιεικέστατος καὶ συγκρατατικώτατος.

Μὴ μοῦ εἰπῆτε δὲ ὅτι τοῦτο μοῦ ἦτον ἀδιάφορον, καὶ ὅτι, ὅταν ὁ ἄνθρωπος ἀπεφάσισε νὰ νυμφευθῇ, παύει ἐντὸς αὐτοῦ πᾶσα ἀνθρωπίνη ματαιότης. Νὰ νυμφευθῶ! Πολὺ δὲ τὸ ἐσυλλογίζομην! ἢ καὶ ἂν ἤρχετο εἰς τὸν νοῦν μου, καταρῶμην μόνον τὴν θείαν μου, ἥτις ἀπεφάσισε τὰ περὶ ἐμοῦ χωρὶς νὰ μ' ἐρωτήσῃ.

Νὰ νυμφευθῶ! Ἀλλ' ἂν ἡ μνηστὴ μου τοῦλάχιστον ὠμοσίαιζε τὴν ὡραίαν αὐτὴν κόρην, ὑπομονή. Πλὴν ἐγὼ ἐκείνην τὴν ἐσχεδίαζα ὁποία ἔπρεπε νὰ ἦναι, ὑψηλὴν καὶ ἀχαρινξάνθη, δύσκαμπτον ὡς πάσσαλον, ἐπιτετηδευμένην εἰς ὅλα καὶ μὲ τὸ ναῖσκε καὶ μὲ τὸ ὄρεσκε εἰς τὸ στόμα ἀντὶ πάσης ἄλλης ἀπαντήσεως.

Ἦσαν αἱ τρεῖς περίπου μετὰ τὸ μεσονύκτιον· ἐβράδυνε λοιπὸν ἀκόμη νὰ ἐξημερώσῃ, καὶ οἱ θέλοντες νὰ ὠφελῶνται ἐκ τοῦ χρόνου εἶχαν τρεῖς τοῦλάχιστον ὥρας ἀκόμη, ἂν ὅχι τέσσαρας, ν' ἀπασχολήσουν ἐπικερδῶς. Ὅταν δὲ ἦναι τις δεκαεπταετής, κοιμᾶται πανταχοῦ ἀνεμποδίστως, κοιμᾶται ἐπὶ τῶν Ἡφιστείων, κοιμᾶται βομβούντων τῶν πυροβόλων, καὶ, πολὺ εὐκολώτερον, κροτούντων μονοτόνως τῶν τροχῶν τῆς ἀμάξης. Καὶ ἡ ὡραία μου λοιπὸν γειτόνισσα, κυριευθεῖσα πάλιν ἀπὸ τὸν ὕπνον, δὲν ἐβράδυνε ν' ἀποκοιμηθῇ.

—Ἀξιόλογα! κυρία μου, ἔλεγα κατ' ἐμαυτὸν, ἀπέρριψες τὸν μανδύαν μου· εἶχες ἀδικον, διότι ὁ ἀὴρ γίνεται ἀπὸ στιγμὴν εἰς στιγμὴν δριμύτερος, καὶ θὰ σὲ κολλήσῃ κατὰ ἔρους, ἂν ἐγκαίρως δὲν προλάβω τὰ ἀφευκτα τῆς ἀφροσύνης σου ἀποτελέσματα. Ἄ! νομίζεις ὅτι τὸ κατῶρθωσες, ἀπωθήσασα τὸ προστατευτικὸν σκέπασμα· μάθε ὅτι ἀπατᾶσαι, ὡραία μου κυρία. Εἶμαι καὶ ἐγὼ πεισματάρης ἐκ φύσεως, καὶ μοῦ ἐκαρφώθη εἰς τὸν νοῦν ὅτι θὰ σὲ προφυλάξῃ ἀπὸ τὴν βλαβερὰν δριμύτητα τῆς νυκτερινῆς ταύτης αὔρας, καὶ τοῦτο θὰ γείνη, καὶ θὰ γείνη ἀφεύκτως· μ' ἐννοεῖς; Πιθανὸν νὰ πειραχθῇς αὖριον, ὅταν ἐξυπνήσῃς, ἀλλὰ τότε τὰ γινόμενα δὲν ἀπογίνονται, καὶ ὁ μανδύας θὰ σ' ἔχῃ προφυλαγμένην ἀπὸ τὴν δριμύτητα τοῦ ψύχους, καὶ αὐτὸ εἶναι τὸ οὐσιῶδες. Ὅσα διὰ τὸν αὖρινόν θυμὸν σου—διότι ἐλπίζω ὅτι δὲν θὰ ἐξυπνήσῃς μόλις σὲ σκεπάζω, καθὼς τὴν πρώτην φορὰν—νὰ σοῦ εἰπῶ τὴν ἀλήθειαν, δὲν μὲ πολυτρομάζει. Τί δαίμονα! ὁ σκοπὸς ἦτον καλὸς, καὶ, ὡς δικαία καὶ ἐπιεικής, δὲν θὰ βραδύνῃς νὰ τὸ ἀναγνωρίσῃς.

Περὰντας τὸν μονόλογον τοῦτον, ἄρχισα ἀμέσως καὶ νὰ ἐκτελῶ τὴν καλὴν μου ἀπόφασιν. Τὴν πρώτην φορὰν ἐμοιράσθην μὲ τὴν ὡραίαν κοιμωμένην τὸν μανδύαν μου· τὴν δευτέραν ὁ-

μως, ἐγὼ μὲν ἐξεσκεπάσθην ὀλοτελῶς, τὸν δὲ μανδύαν ἀπέθεσα ὅσον ἡδυάμην προσεκτικώτερον εἰς τὰ γόνατα τῆς νεάνιδος, τὴν ὁποίαν ἔτρεμα ὅλος μὴν ἐξυπνίσω, ἀδίκως ὥμως, διότι ἐκοιμᾶτο ὕπνον βαθύτατον. Τὴν φορὰν ταύτην, ὑπερέβην τὴν ἀρετὴν τοῦ ἀγίου, διότι ἐκείνος μὲν ἔδωκε τὸ ἥμισυ, ἐγὼ δὲ τὸ ὅλον τοῦ μανδύου μου.

Σημειώσατε ὅτι, εἰς ὅλα ταῦτα, ὁ σύζυγός μας—πατὴρ, θεῖος ἢ κηδεμών—ἐπαίξε διὰ τῶν ῥωθῶν τὴν αὐτὴν πολυκροτον μουσικὴν, καὶ τίποτε δὲν ἔδειχεν ὅτι προσηγγίζαμεν εἰς τὸ τέλος τῆς συμφωνίας του.

Εἴτε τὸ ναρκωτικὸν τοῦ ῥογγαλίσματος τοῦτο μέλος, εἴτε ἡ παρατεταμένη ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ ἀντικειμένου θεωρία, εἴτε συγχρόνως ὁ κόπος καὶ ἡ ἀνάγκη τῆς ἀναπαύσεως, ἐπέφεραν, χωρὶς νὰ τὸ θέλω, χωρὶς νὰ τὸ αἰσθανθῶ, εἰς τὰ βλέφαρά μου νυσταγμὸν ἐσθέςθησαν οἱ ὀφθαλμοί μου, ἐσθέςθη ἡ διάνοιά μου, καὶ ἀποκοιμήθη βαθέως.

Μ' ἐξύπνισεν ἐντρομον φωνὴ δυνατὴ καὶ βραγυχώδης, ἡ φωνὴ τοῦ παχυσώμου συνοδοιπόρου μου

—Ἀμαξᾶ, ἀμαξᾶ, στάσου, ἄνοιξε! θέλω ν' ἀναβῶ πεζὸς τὸν ἀνήτορον.

Ἐξημέρωσεν ἐντελῶς, ἀλλ' ἡ περίξ ἡμῶν χώρα ἐτυλίσσετο ἀκόμη ἀπὸ παμμεγέθη ταινίαν ἀτμῶν, ποικιλλομένων ἀπὸ τὰς ἀκτίνες τοῦ ἀνατέλλοντος ἡλίου. Ἡ ἀνάβασις ἦτον μακρὰ καὶ ὀρθία, καὶ ἡ διάρκειά αὐτῆς πιθανῶς ὑπὲρ τὰ εἴκοσι λεπτά. Ἐξοχὸν λοιπὸν ὑπηρεσίαν ἀπένευμεν εἰς τοὺς ἀσθμαίνοντας ἵππους ὁ παχύσαρκος ἐκείνος, ἀπαλλάττων αὐτοὺς τοιοῦτου ἀξιολόγου βάρους. Ἡ προθυμία δὲ μὲ τὴν ὁποίαν ὁ ἀμαξηλάτης ἐνέδωκεν εἰς τὴν αἰτησίαν του ἀπέδειξε τὸ πρὸς τὰ δυστυχῆ ταῦτα ζῶα ἐπωφελες τῆς προτάσεως.

Μὴ νομίζετε ὡς τόσον ὅτι ἀπλὴ εὐσπλαγγία ἦτον τῆς συγκραταβίσεως τοῦ ὀδοιπόρου μας ἡ αἰτία· ὁ λεπτὸς σωλὴν μικρὰς ἐκ σηπίου καπνοσύριγγος ἐξήρχετο τοῦ θυλακίου τοῦ ὀδοιπορικοῦ ἐπενδύτου, καὶ ἀπὸ τὸ ἐρωτικῶς πρὸς αὐτὴν ῥιφθὲν ἀκαριαῖον βλέμμα του, ἐνόησα ὅτι σκοπὸς ὅλως προσωπικὸς ἐνήργει μετὰ τοῦ ἄλλου καὶ ἔσως ὑπὲρ τὸν ἄλλον. Ἀλλὰ διὰ λεπτολόγων τοιούτων παρατηρήσεων ἡμποροῦμεν νὰ κατανήσωμεν εἰς τὸ νὰ μὴ γνωρίζωμεν ποσὸς χάριν εἰς τοὺς ἄλλους δι' ὅσα καλὰ πράττουν ὑπὲρ ἡμῶν· ὅθεν καὶ δὲν εἶμαι τῆς σχολῆς ταύτης μαθητής. Ὁ καλὸς μου γείτων, καταλείπων τὴν θέσιν του, μοῦ ἄφρινε τὸ στάδιον ἐλεύθερον, καὶ ἐχερῶστων νὰ ἤμην πρὸς αὐτὸν εὐγνώμων, ὡς ἔχοντα ῥητὸν σκοπὸν νὰ πράξῃ ἔργον εἰς ἐμέ καὶ εἰς τοὺς πέντε ἵππους εὐάρεστον.

Ἐν τῇ μεταξὺ, ἡ νεάνις εἶχεν ἐξυπνήσει. Ἀλλ' ὅταν εἶδε τὸν μανδύαν μου εἰς τὰ γό-

νατά της, ὁ γείτων εἶχε γενῆ ἄφαντος. Περιποιήσεις τινές, ὅσον ἂν συνοδεύονται μὲ ἐνδείξεις εὐλαθείας καὶ σεβασμοῦ, εἶναι κατ' οὐσίαν ἀθάδεσται, καὶ ἐφοβήθη, τὸ ἐμολογῶ, μὴ συγκαταριθμηθῇ καὶ ἡ περιποίησίς μου ἐκείνη μεταξὺ τούτων.

Βλέμμα ταχὺ ἐρρίφθη ἐπάνω μου.

Ἄν μ' εὗρισκε μὲ κλειστοὺς τοὺς ὀφθαλμούς, θὰ περιωρίζετο πάλιν εἰς τὸ ν' ἀπομακρύνῃ ἀπ' ἐπάνω της ὅσον τὸ δυνατόν ἡσύχως τὸν ἀτυχῆ μανθάν μου. Ἀλλ' οἱ ὀφθαλμοί μου ἦσαν ἀνοικτοὶ ὡς φεγγίται, καὶ δὲν ἠδύνατο νὰ ἀπωθήσῃ τὸν μανθάν μὲ τὸν πόδα χωρὶς λέξιν ἂν μίαν φιλοφροσύνης πρὸς τὸν κύριόν του, ἔστω καὶ τῆς ψυχρᾶς ἐκείνης καὶ ἀγερώχου φιλοφροσύνης, ἥ τις θεραπεύει διὰ παντὸς γαργαλισμοὺς τοιούτους δυσχερῶν πρὸς τοὺς ἄλλους περιποιήσεων.

Ἐνόμισα λοιπὸν καλὸν νὰ τὴν ἀπαλλάξω τῆς ἀμνηστίας τῆς εὐχαριστήσεως, νὰ δικαιολογηθῶ δηλαδὴ ὅτι τὴν ἀπήλλαξα τοῦ κατάρτου! καὶ ἔσπευσα νὰ φέρω τὰ πρόχειρα πρὸς ἀπολογία τὸ ὑπερβολικὸν μου ζήλου ἐπιχειρήματα.

— Κυρία μου, εἶπα μὲ ταπεινῶσιν, συγχωρήσατέ με ὅτι ἐτόλμησα νὰ σὰς ἐπιθέσω τὸ βάρος τοῦτο. Ἀλλ' ὁ κύριος πατήρ σας εἶχε λητμονήσει νὰ κλείσῃ τὴν πρὸς τὸ μέρος τοῦ θυρίδα, καὶ ἐσηκώθη τὴν νύκτα δριμύς καὶ παγετώδης ἄνεμος, κατὰ τοῦ ὁποίου τὸ ὅπως οὐκ ἐλαφρὸν φορμαῖ σας δὲν σὰς ἐπροφύλαττεν ἀκούοντως. Νὰ σὰς ἐξυπνίσω ἦτον σκληρὸν, καὶ δὲν μοῦ ἐβάσταζεν ἡ καρδιά, ἐνῶ σὰς ἐβλεπα κοιμωμένην τόσον ἡσύχως.

Ἡ νεῖνις ἐκατακοκκίνισεν ὡς κεράσιον!

— Κύριε, ἐτραύλισε μὲ τρέμουσαν φωνὴν ἀπομακρύνουσα τὸν μανθάν, σὰς εὐγνωμονῶ καὶ ταπολλά. . . Ἀλλ' ἐκοιμήθην ὅλην τὴν νύκτα κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον δὲν αἰσθάνεται τις τὸ ψῆχος.

— Καὶ ὁ κύριος πατήρ σας ἐκοιμήθη ὅλην τὴν νύκτα.

— Ὡ! εἰς τὴν ἁμαξὴν κοιμᾶται πάντοτε, καὶ κοιμώμενος ῥογχάλίζει δυνατά. Τὸ παρετήρησατε ἴσως;

— Ὀλίγον, εἶπα χαμογελῶν.

— Τὸ ὑπώπτευσά· δὲν θὰ σὰς ἄφῃς νὰ κοιμηθῇτε. Εἶναι πολὺ κακὴ συνήθεια. Ἐγὼ κοιμῶμαι πλέον ἥσυχά.

Ἐμαθα ὅ,τι δὲν ἤξευρα· ὁ καλὸς μου γείτων ἦτον πατήρ, ὅχι σύζυγος.

Ἀπὸ τὰς ὀλίγας ταύτας λέξεις, καὶ τὸν εἰλικρινῆ καὶ ἄδολον τῆς λαλιᾶς τῆς τόνου, ἐγνώρισα ὅτι ἡ συνοδοιπὸρος μου ἦτον μαθήτρια Παρθεναγωγείου, ἐπιστρέφουσα κατὰ τὰς διακοπὰς εἰς τὴν πατρίδα τῆς. Ἀλλ' ἂν ἡ ὁμιλία τῆς ἐφανέρονε μεγάλην ἀφέλειαν καὶ ἄγνοιαν πλήρη τοῦ ἀθλίου τούτου βιβλίου τὸ ὅποιον ποτὲ χω-

ρὶς πυρετὸν καὶ χωρὶς κίνδυνον δὲν ἀναγινώσκειται, καὶ καλεῖται ἀνθρώπινος βίος, καὶ ὅμως ὑπὸ τὴν παρθενικὴν ἐκείνην δειλίαν ἀνεκαλύπτετο ἡ θοὸς εὐτολμὸν καὶ σχεδὸν ῥιψοκίνδυνον· καὶ εἰς τὸ βλέμμα ἐκείνο, τὸ φοβούμενον ἀκόμη νὰ προσηλωθῇ που, διεκρίνοντο τοσαῦτα σπέρματα πυρὸς καὶ πάθους, ὥστε ἡσθάνθη ὅτι, ἂν τὸ εὐμορφον αὐτὸ ἀγαλμάτιον δὲν ἦτον ἀκόμη νεῖνις, δὲν ἦτον ὅμως οὔτε παιδίον πλέον.

Ἄ! ἂν ἦμην ἐλεύθερος, ἂν δὲν εἶχα δεθῇ μὲ μισητὴν ὑπόσχεσιν· ἂν ὅ,τι μ' ἔφερεν εἰς τὴν ἁμαξὴν ταύτην δὲν ἦτον ὁ μελετώμενος γάμος μου! . . . Ἥμην εἰς κατήγορον τόσον ταχὺν καὶ ὀλισθηρὸν, ὥστε εὐρέθη κατὰ χωρὶς νὰ τὸ νοήσω, καὶ χωρὶς ποσὸς νὰ ἔχω σκοπὸν ν' ἀπομακρυνθῶ τῆς κορυφῆς! Τοιαύτη εἶναι ἡ ἱστορία πάσης ἀδυναμίας καὶ παντὸς σφάλματος.

Οἱ ἵπποι ἐπροχώρουν βραδέως, δυσχερῆς καὶ ἀνάντης ἦτον ὁ δρόμος. Τινὲς τῶν ἐπὶ τῆς ὁροφῆς ἦεἰς τὸ ὀπισθεν τῆς ἁμαξῆς κλίσμα καθεμένων εἶχαν καταβῇ, καὶ ἐβάδιζαν ἐμπροσθεν αὐτῆς, οἱ μὲν δεδεμένους μὲ μαντίλιον ἔχοντες τὰς κεφαλὰς, οἱ δὲ ἐνδεσμένοι τοὺς μανθῶνας των, ὅλοι προσπαθοῦντες νὰ ἐξαίμωδιάσουν ὅπως καλῆτερα ἠδύναντο, καὶ ἐκπέμποντες ἐμπροσθέν των τῆς ταχείας πνοῆς των τὸν ἀτμὸν, ἀναθαίνοντα σπειροειδῶς εἰς τὸν οὐρανὸν ὡς καπνὸν κατὰλευκον.

Ὀλίγον ὀπισθεν καὶ βαρέως περιπατῶν, ὁ καλὸς μου γείτων ἐπάσχιζε νὰ γεμίσῃ καὶ ν' ἀνάψῃ τὴν ἀγαπητὴν του καπνοσύριγγα.

— Λαμπρὰν ἡμέραν θὰ ἔχωμεν σήμερον, εἶπα πρὸς τὴν θελατικὴν συνοδοιπὸρον μου.

— Ὀμίχλη πολλὴ εἶναι, εἶπεν ἡ νεῖνις κυττάζουσα τὴν ἐμπροσθεν αὐτῆς ἀπλωμένην ὀθόνην τῶν λευκῶν τῆς γῆς ἀναθυμιάσεων.

— Ὡ! μὴ σὰς μέλῃ, καὶ ἐντὸς ὀλίγου ὁ ἥλιος θὰ τὴν διασκορπίσῃ ὡς ἐκ θαύματος.

— Καίρὸς εἶναι βέβαια διὰ τὰς ὥρας ἡμέρας· ἐμβῆκε σχεδὸν ὁ Μάιος, καὶ πάντοτε βροχὴ καὶ ψῆχος ὡς τὸν χειμῶνα· δὲν ὑποφέρεται.

— Μισεῖτε λοιπὸν τὸν χειμῶνα· ὡς τόσον ἔχει, νομίζω, καὶ αὐτὸς τὰ καλὰ του.

— Δὲν γνωρίζω, ἐγὼ τοῦλάχιστον, τί καλὰ ἔχει.

— Καλὲ, τί λέγετε, κυρία μου; Τὸν χειμῶνα ἔχομεν τὰς συνναστροφὰς, τοὺς χοροὺς, τὰ θεάτρα.

— Μάλιστα δι' ὅσους χορεύουν καὶ διασκεδάζουν· ἀλλὰ διὰ τοὺς ἄλλους;

— Δὲν ἐχορεύσατε αὐτὸν τὸν χειμῶνα;

— Ὡ! μάλιστα, κύριε. Ἐχόρευσα καὶ συχνὰ μάλιστα. . . Ἀλλὰ γυναῖκες μὲ γυναῖκας, ἐννοεῖται, δὲν εἶναι πολὺ διασκεδαστικόν.

— Πῶς; μόνον γυναῖκες!

— Μάλιστα κύριε. Εἰς τὸ μοναστήριον νέοι δὲν ἐμβαίνουν. Τὰ μεγαλῆτερα κοράσια εἶχαν

τὴν θέσιν τῶν ἀνδρῶν· ἀλλὰ δὲν εἶναι τὸ ἴδιον.

Ἀπορῶ πῶς δὲν ἐξεκαδίσθη γελῶν.

— Μολαταῦτα, ἡκολούθησε σοβαρῶς, ἐλπίζω ν' ἀποζημιωθῶ τὸ ἐρχόμενον ἔτος.

Ἀρχισα τότε νὰ προσέχω· ν' ἀποζημιωθῇ, θὰ εἴπῃ, τὸν ἐρχόμενον χειμῶνα νὰ υπάγῃ εἰς τὰς συνναστροφὰς, εἰς τὰ θεάτρα, εἰς τοὺς χοροὺς. Ἀλλὰ τότε, δὲν ἔπρεπε νὰ ἦναι εἰς τὸ μοναστήριον. Ἐτελείωσεν ἄρά γε ἡ μαθητεία τῆς; Οὕτως ἔπρεπε νὰ ἦναι, μολονότι εἶχεν ἀκόμη μικρὰ τινα πράγματα νὰ μάθῃ· ἀλλὰ τὰ μικρὰ ταῦτα δὲν τὰ διδάσκει τὸ μοναστήριον.

Θὰ ἐμβαινὰ διὰ τοῦτο εἰς ἀλλεπαλλήλους ἐρωτήσεις, ἂν δὲν τὸ ἐνόμιζα περιττόν· διότι εἶχε τοῦλάχιστον τόσην ἐπιθυμίαν νὰ λαλῇ, ὅσην ἐγὼ νὰ μανθάνω. Ὅθεν καὶ περιωρίσθη εἰς τὸ ἔργον τοῦ ἀκροατοῦ.

— Μὲ ὑπανδρεύουν, ἐπρόσθεσεν ἡ νεῖνις, νεύουσα χαμαὶ τοὺς ὀφθαλμούς.

Τὸ μὲ ὑπανδρεύουν· τοῦτο ἦτον περιεκτικώτερον ὀλοκλήρου ῥαψωδίας.

Μὲ ὑπανδρεύουν—δηλαδὴ· δὲν εἶμαι πλέον κοράσιον καθὼς ἐχθὲς· εἶμαι ἀκόμη κόρη, πλὴν ὑπομονή· θὰ μὲ εἰποῦν κυρίαν ἐντὸς ὀλίγου· θὰ ἔχω καζιμίριον καὶ σύζυγον νὰ δεῖξω.

Μὲ ὑπανδρεύουν—δηλαδὴ μετ' ὀλίγον θὰ περιπατῶ μὲ τὴν κεφαλὴν ὀρθήν, ἂν καὶ σήμερον νεύω χαμαὶ τοὺς ὀφθαλμούς ὡς παρθένης· δὲν θὰ ὑπακούω πλέον εἰς διδασκάλους καὶ ὑποδιδασκάλους· θὰ λέγω καὶ ἐγὼ· θέλω.

Μὲ ὑπανδρεύουν—δηλαδὴ μετ' ὀλίγον θὰ ἔμαι κατὰ τι ὡς βασιλίσσα, δεχομένη σεβασμούς καὶ προσκυνήσεις πανταχόθεν· θὰ ἔχω δόλογυρά μου ἄλλους μὲν λέγοντας ὅτι εἶμαι ὥραία, ἄλλους δὲ ὅτι εἶμαι εὐφυής, καὶ κολακεύοντάς με μυριοτρόπως. Ἔως τῶρα μόνις μ' ἐκύτταζαν· εἰς τὸ ἐξῆς θὰ ἔμαι τὸ κέντρον τῶν βλεμμάτων, τῶν φροντίδων, τῶν περιποιήσεων. Ἐν ἐνὶ λόγῳ, ἀπὸ τοῦδε θὰ ἔχουν νὰ κάμουν μ' ἐμέ.

Μὲ ὑπανδρεύουν—ἔπρεπε ἀκόμη νὰ σημαίνῃ· ἐχθὲς, δὲν ἠγάπων κἀνέναν· σήμερον ἀγαπῶμαι καὶ ἀγαπῶ! Ἐχθὲς, ἔζων διὰ τὸν αὐτόν μου· εἰς τὸ ἐξῆς θὰ ζῶ πρὸ πάντων δι' ἄλλον ὅστις ἔχει τὴν ζωὴν μου, ἔχει ὅλα ὅσα ἀνήκουν εἰς ἐμέ, τοὺς λογισμούς μου, τὴν ἡλικίαν μου! Ἰδοὺ διατί εἶμαι ὑπερήφανος, καὶ διατί εἶμαι εὐτυχαστέρᾳ ἀκόμη παρ' ὅτι εἶμαι ὑπερήφανος!

Ἀλλ' εἰς τὰς διεφθαρμένας μας κοινωνίας, μεταξὺ δέκα παρθένων ὑπανδρευομένων, αἱ ἐννέα πᾶν ἄλλο συλλογίζονται παρὰ τὸν νυμφεύμενον αὐτὰς σύζυγον. Ὁ σύζυγος παριστάνει τὴν ἐλευθερίαν, τὴν πολυτέλειαν, ὅλας τῆς τύχης καὶ τῆς ματαιότητος τὰς ἀπολαύσεις. Ἀποβλέπουν λοιπὸν εἰς τὸν γάμον ἀφρημένως, ὡς εἰς ἀντικατοπτρισμὸν ἀπατηλὸν, τὸν ὁποῖον ἡ νεανικὴ των φαντασία βλέπει μὲ προκατειλημμένους εὐ-

νοϊκῶς ὀφθαλμούς. Ὁ καλῆτερος λοιπὸν σύζυγος εἶναι ἐκεῖνος ὅστις εὐκολύνει περισσότερον τὴν πολυτελεῖ ταύτην καὶ ἐπιδεικτικὴν εὐμερίαν, πλήρη θελημάτων εἰς τὴν φαντασίαν διὰ τὸν ἔω· τότε λιτὸν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς οἰκογενείας βίον. Ποῖα δὲ τὰ ἐπακλόουθα τῶν παραδόξων τούτων ἰδεῶν, ἃς τὸ παραλείψωμεν.

Μὲ ὑπανδρεύουν, εἶπεν ἡ κυρία Πιπίνα. Δὲν ἠθέλησα λοιπὸν καὶ ἐγὼ νὰ φανῶ ὀλιγώτερον μεταδοτικός.

— Καὶ ἐμὲ ὡσαύτως, εἶπα.

— Καὶ σὰς, κύριε;

— Ναί, κατὰ δυστυχίαν, κυρία μου.

Τὸ κατὰ δυστυχίαν δὲν παρετηρήθη· ἤκουσε μόνον τὸ ἄλλο. Ἐκείνο τὸ καὶ ἐμὲ ὡσαύτως ἔφθασε νὰ μὲ κάμῃ νὰ διατρέξω εἰς ἐν δεύτερον λεπτόν πολλῶν ἡμερῶν δρόμον πλησίον τῆς παιδίσκης ταύτης, ἥτις ἔρριψε τότε ἐπάνω μου γλυκὺ καὶ φιλικὸν σχεδὸν βλέμμα· τὴν αἰφνιδίαν αὐτὴν συμπάθειαν ἐχρῶσθαι βεβαίως εἰς τὴν θέσιν τοῦ μελλονύμφου. Πόσον ἥρμοζεν ὁμῶς εἰς ἐμέ τότε ὅτι ὑπήγαγα νὰ νυμφευθῶ!

Ἀναμφισβότως, ἀξίωσιν δὲν εἶχα νὰ ἐκτοπίσω τὸν ἀντερραστὴν μου, καὶ νὰ καταλάβω θέσιν τὴν ὁποίαν ἡ συνθήκη τῆς κυρίας Σωφρονίας δὲν μ' ἐπέτρεπεν οὔτε κἀν νὰ φαντασθῶ. Μολαταῦτα, εἶχα ἀποφασίσει νὰ προχωρήσω, χωρὶς νὰ συλλογισθῶ ποῦ ἠδυνάμην νὰ φθάσω. Πιστεύω καποτε εἰς τὸ πεπωμένον· λέγω ὅτι ἐκεῖ μόνον φθάνομεν ὅπου εἶναι γεγραμμένον ὅτι πρέπει νὰ φθάσωμεν, ὅ,τι καὶ ἂν πάθωμεν λαμβάνοντες ταύτην μάλλον ἢ ἐκείνην τὴν διεύθυνσιν· ὅθεν πρὶς τί νὰ στενοχωρώμεθα, πρὸς τί νὰ συλλογίζώμεθα, πρὸς τί νὰ προβλέπωμεν; Τὸ φέρον ἃς μᾶς φέρῃ· καποῦ θὰ φθάσωμεν.

— Γρήγορα; . . μὲ ἠρώτησε δειλῶς καὶ περιέργως συνάμα.

— Μόλις φθάσω· διὰ τοῦτο καὶ μόνον ὑπάγω.

— Καὶ ἐγὼ ὡσαύτως, εἶπα τότε καὶ αὐτή.

— Ἀλλὰ σὰς τοῦλάχιστον, κυρία μου, ἐσυμβουλεύθητε τὴν κλίσιν τῆς καρδίας σας· . . τὸν γνωρίζετε βεβαίως τὸν κύριον σύζυγόν σας· ἐνῶ ἐγὼ. . .

— Ἐνῶ σὰς, κύριε;

— Δὲν γνωρίζω κἀν τὴν μνηστὴν μου.

— Καὶ ἐγὼ ὡσαύτως.

— Πῶς! κυρία μου, καὶ σὰς. . .

Ἡ ἁμαξὴ ἐστάθη· εἶχαμεν φθάσει εἰς τὴν κορυφὴν.

Πρὶν λάβω καιρὸν νὰ τελειώσω τὴν φράσιν μου, ὁ πατήρ ἐπρόβαλεν εἰς τὴν θυρίδα τὸ παχὺ τοῦ πρόσωπον, καὶ κατέλαβε τὴν θέσιν τοῦ πλησίον τῆς θυγατρὸς του.

Ὅ,τι προεῖπα ἐγίνετο. Ἡ ὀμίχλη διεσκεδάζετο ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἀπὸ τὰς λαμπρὰς τοῦ ἡλίου ἀκτῖνας· ἐντὸς μιᾶς ἡ δύο ὥρων θὰ εἶχα-

μεν ζέσταν ἀνυπόφορον. Ἡ νεῖνις ἐξετύλιξε τὴν κεφαλὴν της, καὶ, ἐξάγουσα μικρὸν κάτοπρον, ἄρχισε νὰ διυλίζῃ μὲ τὸ ἐν τῶν κτενίων της τοὺς πίπτοντας ἐπὶ τῶν ὤμων της μακροὺς καὶ ξανθοὺς πλοκάμους. Κόπος, ἀταξία ἢ πλεόν ἄφροντιστος, κόμη ἀμελῶς διεσπαρμένη, ἐνδύματα κατατετριμμένα, ὅλα ἀρμόζον εἰς ταύτην τὴν ἡλικίαν. Καὶ τὸ θαῦμα τοῦτο τῆς νεότητος καὶ τῆς καλλονῆς ἐμελλεν, αὐρίον ἢ μεθαύριον, νὰ γείνη κατακτῆμα μαθητοῦ τινος ἐργαστηρίου, καὶ οὕτω νὰ μεταμορφωθῇ ὁ ἄγγελος εἰς κοινὴν πωλήτριαν.

Καὶ εἰς τὸ κακὸν καὶ εἰς τὸ καλὸν, δὲν ἀρεῖ ἡ θέλησις, χρειάζεται δύναμις· καὶ ἐδῶ ἡ περιστάσις ἦτον ἀκανθώδης. Ἐκαμα οὐσιώδη ἀνακάλυψιν· ἤξευρα ὅτι ἡ ὑπανδρεία τῆς κυρίας Πιπίνας δὲν ἐγένετο κατ' ἐκλογὴν καὶ συγκατάθεσιν της, ὅτι δὲν ἦτον οὔτε ἔρωσ οὔτε κλίσις εἰς τὸ μέσον, ὅτι, ἐν ἐνὶ λόγῳ, ὁ ἐχθρὸς τὸν ὁποῖον ἔλεγα νὰ νικήσω δὲν ἦτον, αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν, λίαν ἀξιοφόβος. Καὶ μολαταῦτα, τὸ ἔργον μου ἦτον ὄχι ὀλίγον δυσχερές· ἔπρεπε νὰ λυθῶ συγχρόνως ἀπὸ τὰ δεσμὰ μὲ τὰ ὁποῖα ἡ καλοκάγαθία τῆς φιλάτης θείας μου μὲ εἶχε δέσει, καὶ συγχρόνως νὰ ἐλύσω μέχρι δεσμῶν τὴν καρδίαν θυγατρὸς πρὸ τῶν ὀρθαλμῶν αὐτῶν τοῦ πατρὸς της, χωρὶς ἄλλο μέσον παρὰ τὴν εὐγλωττίαν μόνην τῶν ὁμμάτων, καὶ τοῦτο ἐντὸς εἰκοσιτεσσάρων ὥρων.

Ἡ νεῖνις, ἀφ' οὗ ἔβλεπεν εἰς τὰξιν καὶ ἄρμονίαν τὴν κυματίζουσαν κόμην της, ἐρευνῶσα τὸν σάκκον της ἐξήγαγε κύλινδρον χαρτίων, τὰ ὁποῖα ἀπὸ τὴν ὅλως εἰδικὴν μορφήν των ἐγνώρισαν ὅτι ἦσαν ἐπιφυλλίδες ἐφημερίδων. Νὰ σᾶς εἰπῶ τίνος ἐφημερίδος, εἶναι ἀδύνατον, διότι μόνον τὸ κάτω πάτωμα εἶχε μείνει, τὸ εἰς τὸ εἶδος τοῦτο τῆς φιλολογίας διωρισμένον, καὶ προσιτὸν ἐπίσης καὶ εἰς μεγάλους καὶ μικροὺς νόμους, καὶ εἰς μεγάλα καὶ μικρὰ βαλάντια.

Φαίνεται ἐκ τούτων ὅτι ἀναγινώσκονται μυθιστορίαι εἰς τὰ σχολεῖα καὶ μοναστήρια, κυρίως ἰσως, ἀλλ' ὡς τόσον ἀναγινώσκονται, ἐνῶ ἔπρεπε μὲ πᾶσαν αὐστηρότητα νὰ ἐμποδίζονται.

Συνέλαβα τὴν ιδέαν νὰ ἐμβῶ εἰς ὁμιλίαν μὲ τὸν πατέρα. Ἡ ἀνοικτὴ δὲ καὶ ἄδολος φυσιογνωμονία του ὑπέσχετο πληρεστέραν ἐκ μέρους του ὑποδοχὴν. Ἀλλὰ παρητήθη ἐνθὺς τῆς ιδέας ταύτης διότι τὸ ἐθεώρησα ὅλως μάταιον· ὁ καλὸς ἄνθρωπος εἶχε δώσει τὸν λόγον του, καὶ, ὅσην ἂν τοῦ ἐνέπνεε συμπάθειαν μὲ τὰς θωπείας μου, δὲν ἦτον δυνατόν νὰ ἐλπίσω ἀνατροπὴν συμφωνίας ἐγγὺς οὔσης νὰ ἐκτελεσθῇ.

Ἐνῶ λοιπὸν ἐσκεπτόμην περὶ ἄλλου τρόπου ἐφόδου, ἡ ἄμαξα ἔτρεχε καὶ ὁ καιρὸς συγχρόνως· καὶ, καθὼς ἐγὼ ἐβόδιζα, ἦτον φόβος πολλὸς μὴ με καταλάβῃ τὸ τέλος τοῦ ταξιδίου τόσον ὀλίγον προχωρημένον, ὅσον ἤμην εἰς τὴν ἀρχήν.

Ὅθεν ἄρχιζα πλέον νὰ καταφρονῶ τὸν ἑαυτὸν μου διὰ τὴν ἄγονον ὅλως φαντασίαν μου, ὅταν ἡ ἄμαξα ἐσταμάτησεν εἰς σταθμὸν τινα ὅπου ἔπρεπε νὰ μείνωμεν ἐν τέταρτον τῆς ὥρας.

Ἀμέσως τότε ἐνεφανίσθη εἰς τὴν θυρίδα τῆς ἀμάξης ὑπηρέτης πανδοχείου, προσκαλὼν τοὺς ὁδοιπόρους νὰ καταβοῦν, καὶ νὰ προγευθῶν καφὲν μὲ γάλα, καὶ ἄλλα τινὰ φαγητὰ πρόχειρα.

— Ἀκοῦς ἐκεῖ, ἀκοῦς ἐκεῖ, πῶς δὲν ἐρχόμεθα, ἐξεφώνησεν ὁ κατὰ προσδοκίαν πενθερός μου. Ἐλα, Πιπίν μου, γρήγορα· μόλις ἔχομεν καιρὸν νὰ ῥοφήσωμεν ὀλίγον καφὲν· δὲν ἔχομεν βέλαια σκοπὸν νὰ περάσωμεν ἐδῶ τὴν νύκτα.

— Εὐχαριστῶ, πάτερ μου, ἀπεκρίθη ἡ νεῖνις, χωρὶς νὰ σηκώσῃ καὶ τοὺς ὀρθαλμούς ἀπὸ τὴν ἀγαπητὴν της ἐπιφυλλίδα· δὲν πεινώ παντάπασιν.

— Καλὲ τί λέγεις; καφὲν, καλὲ, μὲ γάλα ζεσταμένον. . .

— Εὐχαριστῶ, πάτερ μου· εἶναι πολλὰ πρωτὶ ἀκόμη.

— Ὅπως θέλῃς· τόσῳ χειρότερον διὰ σέ ἂν ὕστερα πεινάσῃς· ποῖος σοῦ πταίει;

Καὶ, ταῦτα λέγων, ἔθετε τὸν ἑνα πόδα καὶ μετὰ ταῦτα τὸν ἄλλον εἰς τὸ ὑποπόδιον τῆς ἀμάξης, ὥστε ἐντὸς ὀλίγου ἐπάτησε καὶ μὲ τοὺς δύο τὴν γῆν.

Ὁ πανδοχεὺς μ' ἐπροσκάλεσεν ἐπίσης νὰ καταβῶ· ἀλλὰ, καὶ εἰκοσιτέσσαρας ὥρας ἂν ἤμην νηστικός, δὲν θ' ἄφαινα τὴν θέσιν μου εἰς παρκομίαν στιγμὴν.

^{Ἐπειὰ τὸ τέλος.}

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΣΒΕΣΤΟΥ ἢ ΤΙΤΑΝΟΥ

Α'

Ἐκ τῶν ἐν τῇ φύσει ὑπαρχουσῶν ὕλων ὀλίγαι εἶναι τοσοῦτον γνωσταὶ καὶ τοσοῦτον πολὺ χρηστοὶ ὅσον ὁ ἀσβεστόλιθος ἢ τιτανόλιθος. Ἐκ τοῦ λίθου τούτου κατασκευάζονται τὰ οἰκοδομήματα καὶ τὰ μνημεῖα, διὰ τῶν ὁποίων διακρίνονται αἱ ἀναμνήσεις καὶ ὁ πολιτισμὸς ἐνὸς λαοῦ καὶ ἡ ἀγχίνου ἐν ταύτῃ τῶν τεχνῶν του.

Ὁ λίθος οὗτος ὡσαύτως παρέχει τῷ ἀνθρώπῳ πολὺτιμον προῖον, τὴν ἄσβεστον, ἥς ἡ χρῆσις πρὸς τὴν κατασκευὴν τοῦ συγκολλητικοῦ πηλοῦ (λάσπης) τῶν λίθων τῶν κτιρίων ἄρχεται ἀφ' ἧς ὁ ἄνθρωπος ἠσθάνθη τὴν ἀνάγκην τῆς εὐζωίας, καὶ κατελήφθη ὑπὸ τοῦ αἰσθηματος τοῦ καλοῦ. Ὅντως δὲ οἱ πρωτόγονοι λαοί, οἱ οἰκήσαντες τὴν γῆν ἐν ἀρχῇ τῶν ἱστορικῶν χρόνων, κατώρθωσαν μὲν ἀληθῶς ἐπιθετοντες ὀγκώδεις λίθους ἐπ' ἀλλήλους νὰ ἐγείρωσι κτίρια, ὧν ἡ στερεότης εἶναι ἔτι καὶ νῦν ἐκπληκτικὴ, ἀλλὰ καὶ τὰ κυκλώπεια αὐτὰ τεῖχη, καὶ οἱ βωμοὶ οἱ ἐγερόθεντες ἐκ δύο λίθων ἄλλεπαλλήλων, καὶ οἱ μονόλιθοι, ὧν ὁ σκοπὸς οὐπω ἐγνώσθη, ὄντες ὅγκοι ἀκατεργάστων λίθων καὶ

δείγματα ἀτελοῦς τέχνης, ἀντικατεστήθησαν ὑπὸ οἰκοδομημάτων μαρτυρούντων ἀξίαν λόγου πρόδον τοῦ ἀνθρωπίνου νοός· διότι εἰς τὴν κατασκευὴν αὐτῶν ἐγένετο χρῆσις ὕλικου κατεργασμένου διὰ τοῦ σιδήρου, καὶ συγκολλημένου διὰ τιτανώδους φυράματος.

Ὡς πρὸς τοῦτο δὲ παρατηροῦμεν ὅτι αἱ συγγραφαὶ τῶν ἀρχαίων καὶ τὰ μνημεῖα τὰ διαφυγόντα τὴν φθορὰν τοῦ χρόνου ἀναφέρουσιν ὅτι οἱ ἄνθρωποι· πρωϊμώτατα ἐγνώρισαν τὴν διὰ τῆς θερμάνσεως εἰδὺς λίθου πρᾶγωγὴν ὕλης, ἥτις ἐνούμενη μεθ' ὕδατος καὶ ἄμμου ἀποκτᾷ τὴν ιδιότητά νὰ σκληρύνηται ἐν τῷ ἀέρι καὶ νὰ συνδέῃ στερεῶς πρὸς ἀλλήλους τοὺς λίθους τῶν οἰκοδομῶν.

Πολὺ ὅμως ὕστερον ἡ ἐπιστήμη, προῖον τῆς παρατηρήσεως καὶ τῶν πειραμάτων, ἐξήγησε καὶ τὰ φαινόμενα, ἅτινα καταφαίνονται ἐν τῇ κατασκευῇ τῆς ἀσβεστοῦ, καὶ ὠδήγησε τὸν βιομήχανον εἰς τὴν ἐκλογὴν τοῦ ὀρυκτοῦ τοῦ καταλλήλου πρὸς πρᾶγωγὴν αὐτῆς, καθὼς καὶ εἰς τὴν ἐπιστημονικὴν προπαρασκευὴν καὶ τὸν τρόπον τῆς χρήσεως. Αἱ σπουδαῖαι αὗται ἀνακαλύψεις ἀνάγονται εἰς τοὺς χρόνους, καθ' οὓς οἱ σοφοὶ στερούμενοι ἔτι ἀσφαλοῦς μεθόδου ἀνεζήτουν ψηλασθητῶς τὰς ιδιότητας τῆς ὕλης· συνέτειναν δὲ κυρίως εἰς αὐτὰς αἱ ἐρευναι τοῦ Παρακέλσου, τοῦ Βᾶν Χελμὸντ καὶ τοῦ Βλάκ. Ἀς ἐκτελέσωμεν ἤδη καὶ ἡμεῖς τὰ πειράματα, τὰ ὁποῖα τὸ πρῶτον ἐποιήσαντο πρὸ τριῶν ἑκατονταετηρίδων οἱ περιόνυμοι οὗτοι ἀλχημιστᾶι, ἵνα λάβωμεν σαφεῖς ἐννοίας καὶ ἀκριβεῖς τῆς καταστάσεως τοῦ ἀσβεστολίθου καὶ μεταχειρισθῶμεν τὴν ἐκ τούτων γνῶσιν ὡς ἀφετηρίαν εἰς τὴν προκειμένην μελέτην.

Ἀς θέσωμεν λοιπὸν πρὸς τοῦτο τεμάχιον ἀσβεστολίθου εἰς πῆλινον ἄμβικον (λαμπίκον) τοῦ ὁποῖου τὸν λαιμὸν ἐμφράσσωμεν διὰ πώματος ἐκ τοῦ μέσου τοῦ ὁποῖου διαπερῶμεν ὕαλινον σωλῆνα κεκυρτωμένον, ὃν ἐμβαπτίζομεν εἰς πλάτῃ ἀγγεῖον πεπληρωμένον ὕδατος. Τοῦτο πράξαντες ἂς θερμάνωμεν ἤδη τὸν ἄμβικον τοῦτον μέχρι πυρακτώσεως. Μετὰ τὴν πυράκτωσιν πρῶτον παρατηροῦμεν ἀναθρασμὸν ἐν τῷ ὕδατι τοῦ πλατέος ἀγγείου προερχόμενον ἐκ τοῦ στόματος τοῦ ὕαλινου σωλῆνος. Τὸ φαινόμενον τοῦτο μαρτυρεῖ ὅτι ἐκ τοῦ ἀσβεστολίθου ἐκφεύγει ἀέριον διὰ τῆς θερμάνσεως.

Τὸ ἀέριον τοῦτο εἶναι δυνατόν νὰ συλλεχθῇ. Συνάγεται δὲ διὰ τρόπου πρὸ πολλοῦ γνωστοῦ τοῖς χημικοῖς, τοῦ ἐξῆς· Πληροῦσιν ὕδατος ὕαλινον ἀγγεῖον στενοῦ στόματος, ὅπερ ἐμφράσσοντες διὰ τῆς παλάμης τῆς χειρὸς ἀναστρέφουσιν καὶ ἐμβαπτίζουσιν εἰς τὸ ὕδωρ ὑπεράνω τοῦ στόματος τοῦ σωλῆνος, ἐξ οὗ διεκφεύγει τὸ ἀέριον· τούτου γενομένου βλέπει τις τὸ μὲν πληροῦν τὸ ἀγγεῖον ὕδωρ ἡρέμα ὑποχωροῦν, τὰς δὲ

φουσαλίδας τοῦ ἀερίου πληρούσας τὸν χῶρον τοῦ ὕαλινου ἀγγείου, ὅπερ κατόπιν πωματίζεται καὶ οὕτως ἔχουσιν αὐτὸ πληρὲς ἐκ τοῦ ἀερίου, ὅπερ θέλousi νὰ ἐξετάσωσι καὶ σπουδάσωσιν.

Ἀπλῇ ἐν πρώτοις παρατήρησις τοῦ ἀερίου τούτου δεῖκνυται ὅτι δὲν διαφέρει ποσῶς τοῦ ἀέρος· ἂν ὅμως βυθίσωμεν εἰς τὸ ἀγγεῖον ἀνημμένον κηρίον, αὐθαρεῖ σθέννυται, ἐξ οὗ καταφαίνεται ὅτι εἶναι ὅλως ἰδιαζούσης φύσεως. Ἐν τῇ χημείᾳ σήμερον καλεῖται τὸ ἀέριον τοῦτο ἀνθρακικὸν ὀξυγόνον.

Ἡ ὕλη δὲ, ἥτις ἐναπέμεινεν ἐν τῷ ἄμβικῳ μετὰ τὴν ἐντελῆ πυράκτωσιν, δηλαδὴ μετὰ τὴν ἐντελῆ ἐκπομπὴν τοῦ ἀερίου, εἶναι ἡ ἀσβεστός. Κατὰ τὸ ἐξωτερικὸν ὀλίγον διαφέρει τοῦ λίθου ἐξ οὗ παρήχθη, ἂν ὅμως ἐμβυθίσωμεν αὐτὴν εἰς ὕδωρ καταδεικνύεται ἡ μεγάλη ἀλλοίωσις, τὴν ὁποῖαν ὑπέστη, διότι μετ' ὀλίγον ἀναπτύσσει μεγάλην θερμότητα, ἐξ ἧς μέρος τοῦ ὕδατος μεταβάλλεται εἰς ἀτμὸν· ὁ ἀτμὸς ἐκφεύγει διὰ φουσαλίδων καὶ τὸ ὕδωρ βράζει. Οὕτω δὲ ἐνῶ ὁ τιτανόλιθος ἢ ἀσβεστόλιθος εἶναι ἀδιάλυτος ἐν τῷ ὕδατι, ἡ ἀσβεστός τοὺναντίαν διαλύεται εἰς αὐτὸ, ἀλλ' εἰς μικρὰν ποσότητα, μετασχηματιζομένη εἰς πυκνὴν μάζαν.

Ἐὰν δὲ ἀναμίξωμεν μεθ' ὕδατος ὀλίγον ἐκ τῆς μάζης ταύτης καὶ διηθήσωμεν (σουρώσωμεν, ὡς κοινῶς λέγομεν) αὐτὸ, λαμβάνομεν διαφανὲς ὑγρὸν καλούμενον τιτανίνον ὕδωρ, κοινῶς ἀσβεστόνερον.

Οὕτω λοιπὸν ἡ πυράκτωσις τοῦ ἀσβεστολίθου ἢ τιτανόλιθου, γενομένη καταλλήλως, διδάσκει ἡμᾶς τὸ μυστήριον τῶν συστατικῶν της. Συνίσταται δηλαδὴ ἐκ δύο ὕλων, ἐξ ἀχρόου ἀερίου, τοῦ ἀνθρακικοῦ ἀερίου, καὶ ἐξ οὐσίας τινὸς λευκῆς, στερεᾶς, τῆς ἀσβεστοῦ ἢ ἐπιστημονικώτερον τιτανίτιδος γῆς.

Ἀλλ' ἂς φέρωμεν κατὰ τὴν μέθοδον τοῦ Βλάκ ἀπόδειξιν καταφανεστέραν τῆς συνθέσεως ταύτης, παράγοντες ἀσβεστόλιθον ἐκ τῶν δύο αὐτοῦ στοιχείων· πρὸς τοῦτο ἂς λάβωμεν ἀγγεῖον πληρὲς ἀνθρακικοῦ ὀξέος καὶ ἂς ρίψωμεν εἰς αὐτὸ ποσότητα τιτανίνου ὕδατος (ἀσβεστονέρου). Τί παρατηροῦμεν; ὅτι τὸ ὕδωρ ἐν ἀκαρεῖ θολῶται καὶ λευκὴ κόμης σχηματίζεται ἐν αὐτῷ, καταπίπτουσα εἰς τὸν πυθμένα τῆς φιάλης. Ἡ κόμης αὕτη εἶναι τιτανόλιθος ἢ ἀσβεστόλιθος, προκύψας ἐκ τῆς ἐνώσεως τῆς ἀσβεστοῦ καὶ τοῦ ἀνθρακικοῦ ὀξέος· διότι ὁ ἀσβεστόλιθος ὡς ἀδιάλυτος ἐν τῷ ὕδατι ἀποχωρίζεται αὐτοῦ καὶ διὰ τοῦ βάρους του καταπίπτει εἰς τὸν πυθμένα.

Τὰ δύο ταῦτα πειράματα παρέχουσιν ἀναμφισβήτητον ἀπόδειξιν τῆς συνθέσεως τοῦ ἀσβεστολίθου, παρέχουσι δὲ σύναμα καὶ παράδειγμα ἐκ τῶν τελειοτέρων καὶ ἀπλουστερώων τῶν δύο μεθόδων, ἂς μεταχειρίζονται οἱ χημικοὶ ὅ-

πως έρευνῶσι τὴν σύστασιν τῶν σωμάτων. Ἡ πρώτη συνίσταται εἰς τὴν ἀποσύνθεσιν ὕλης εἰς τὰ στοιχεῖα τὰ ἀπκρτίζοντα αὐτὴν, καὶ ὀνομάζεται ἀνάλυσις, ἡ δευτέρα δὲ εἰς τὴν παραγωγὴν σώματος συνθέτου διὰ τῆς συνθέσεως τῶν στοιχείων αὐτοῦ καὶ ὀνομάζεται σύνθεσις. Ἐπὶ τῶν δύο τούτων μεθόδων τῆς πειραματικῆς στηριζόμενοι οἱ ἐπιστήμονες ὠνόμασαν τὴν οὐσίαν, ἣτις εἶναι τὸ ὑποκείμενον τῆς προκειμένης ἡμῶν μελέτης, ἀνθρακικὴν τίτανον. Ἡ λέξις αὐτὴ δηλοῖ τὰ παραγόμενα τῆς ἀναλύσεως καὶ τῆς συνθέσεως αὐτῆς. Εἶναι δὲ προτιμητέα τῆς λέξεως τιτανόλιθος ἢ ἀσβεστόλιθος.

Γινώσκοντες ἤδη τίνι τρόπῳ δυνάμεθα ν' ἀναγνωρίζωμεν τὴν ἀνθρακικὴν τίτανον μεταξὺ τῶν διαφόρων ποικίλων στερεῶν σωμάτων, τῶν συνιστῶντων τὴν ἡμετέραν γῆν, ἃς ἀκολουθήσωμεν τὸν φυσιολόγον εἰς τὰς ἐκδρομὰς αὐτοῦ, καὶ ἃς ἐξετάσωμεν ἐπιμελῶς τὴν οὐσίαν αὐτὴν, τὴν τοσοῦτον ὠφέλιμον εἰς τὴν βιομηχανίαν.

Β'

Ἡ ἀνθρακικὴ τίτανος εἶναι μία τῶν ἀφθονωτέρων ὑλῶν τῶν διακεχυμένων ἐν τῇ φύσει· αὐτὴ καὶ μόνη ἀποτελεῖ ὁλοκλήρους σειρὰς ὁρέων, ὑπὸ ποικιλωτάτης ὑπάρχουσα μορφᾶς.

Οὕτως ἐν Ἰσλανδίᾳ εὕρεσκειται ἀνθρακικὴ τίτανος τοσοῦτον διαφανὴς καὶ καθαρὰ, ὥστε ὀμοιάζει πρὸς τὴν ὠραιότεραν ὕαλον, ἔχει δὲ σχῆμα ἀμετάβλητον στερεοῦ σώματος, ἔχοντος ἐξ ἐπιφανείας ῥομβοειδεῖς. Ἡ ἀνθρακικὴ αὕτη τίτανος εἶναι σπανιωτάτη, διὸ καὶ σχεδὸν μόνον δύναται τις νὰ ἴδῃ αὐτὴν ἐν τοῖς ὀρυκτολογικοῖς μουσείοις.

Τὸ ἔδαφος τῆς Ἀττικῆς συνίσταται σχεδὸν ἐκ κοινῆς πυκνῆς τιτάνου ἐπικαλυπτούσης ἄλλα στρώματα συνιστάμενα ἐξ ἀτιζωϊκοῦ σχιστολίθου. Ἀπασα σχεδὸν ἡ στερεὰ Ἑλλάς καὶ μέγα μέρος τῆς Πελοποννήσου συνίσταται ἐκ τῆς πυκνῆς καὶ ἀκρυσταλλώτου ταύτης τιτάνου, ἐχούσης διαφόρους παραλλαγὰς εἰς τοὺς κατὰ μέρος τόπους. Τὸ αὐτὸ δυνάμεθα νὰ εἰπωμεν καὶ περὶ τῶν νήσων, ἐξαιρέσει ὀλίγων.

Ὅλως διάφορον εἶναι τὸ μάρμαρον, ἥτοι ἡ λευκὴ κοκκώδης καὶ κεκρυσταλλωμένη διὰ κρυστάλλων μικρῶν καὶ συγχεομένων πρὸς ἀλλήλους τίτανος, ἡ ἀρκούντως καθαρὰ, καὶ σκληρὰ ὅπως φαίνεται.

Τὸ λευκὸν μάρμαρον ἀφθονεῖ ἐν Ἰταλίᾳ ἐν τῇ δειράδι τῶν Ἀπεννίνων, ἐνθα ἀποτελεῖ βραχώδεις κορυφὰς ἐπ' αὐτῶν. Ἐντεῦθεν δ' οἱ λατόμοι ἀποσπῶντες ὀγκώδη τεμάχια κατακρημνίζουσιν εἰς τὸ βάθος τῶν ρευμάτων τῶν ὁρέων, ἐξ ὧν παραλαμβάνουσι αὐτὰ δι' ἀμαξῶν.

Ἡ Ἑλλάς ὡσχύτως ἔχει ἀφθονίαν μαρμάρων. Πρώτης ποιότητος εἶναι τὸ μάρμαρον τοῦ Πεντελικοῦ, τοῦ ὁρους Μαρκήσσης τῆς Πάρου, τῶν θέσεων Πύργου, Ὑστερνιᾶς, Καρδιανῆς τῆς Τή-

νου· κατωτέρως ποιότητος εἶναι τὰ μάρμαρα τῆς Σκιάνου, Νάξου, Σύρου, Θεριακοῦ Ἀττικῆς, καὶ ἐτέρων μερῶν. Χονδρόκοκκον μάρμαρον εὐρίσκεται ἐν Ἀνάφῃ, Ἀνδρῶ, Σίφῳ, Νάξῳ. Τὸ τοῦ Ὑμηττοῦ εἶναι λευκὸν μετὰ φαιῶν βαθιδώσεων. Ἐπὶ τινων μερῶν τῆς Τήνου εὕρεσκειται καὶ κυανοῦν λεπτόκοκκον, ἀλλαχοῦ δὲ σκοτεινόφαιον ἢ μελανίζον. Ἐπὶ τῆς Σικίνου ὑπάρχει κυανοῦν χονδρόκοκκον. Ἐπὶ τῆς Σκύρου λευκὸν μετ' ἐρυθρῶν βαθιδώσεων. Τὰ πλεῖστα τῶν εἰδῶν τούτων χρησιμοποιοῦνται εἰς τὴν οἰκοδομικὴν, καὶ ἄλλα ἀντικείμενα πολυτελείας.

Οἱ διάφοροι χρωματισμοὶ τῶν μαρμάρων προκύπτουσιν ἐκ ξένων οὐσιῶν, οἷαι ἡ σκωρία ἢ τὸ ὀξειδίου τοῦ σιδήρου, αἵτινες διακεχυμέναι εἰς τὴν φύσιν παράγουσι φλέβας διαγραφούσας πολυτάκως τεχνικὰς καὶ χαριέσους γραμμάς. Ἐνίοτε δὲ καὶ κόγχαι μετὰ τῶν ὀστράκων αὐτῶν ἐκκερυσταλλωμέναι ἐν τῷ μάρμαρῳ σχηματίζουσι ποικιλωτάτα σχήματα.

Λεαίνεταί δὲ τὸ μάρμαρον κατὰ πρῶτον τριβόμενον διὰ κισσήρεως (ἐλαφρόπετρας) ἢ ἀμμολίθου, εἴτα δὲ διὰ σμύριδος ἢ δι' ἐρυθροῦ τῆς Ἀγγλίας κατ' ἀρχὰς μὲν ἀδροκόκκου εἴτα δὲ λεπτοκόκκου.

Ἡ ἐκ τοῦ μαρμάρου κατασκευαζομένη ἄσβεστος εἶναι ἄκρας καθαρότητος, χρήσιμος εἰς τὰς ἐν τοῖς χημείοις ἐργασίας.

Εἰς τὴν ἀνθρακικὴν τίτανον ἀνήκει καὶ ἡ κρητὶς (τιμπισίρι). Πείραμα δὲ ἄξιον λόγου σοφοῦ Ἀγγλοῦ κατέδειξεν ὅτι ἡ κρητὶς καὶ τὸ μάρμαρον εἶναι τῆς αὐτῆς φύσεως καίτοι ἔχουσι τὰ ἐξωτερικὰ αὐτῶν χαρακτηριστικὰ τοσοῦτον διάφορα. Ὁ περιώνυμος Χάλλ (Hall) ἔθεσεν ἐντὸς σωλῆνος πυροβόλου ἀδιαπνεύστως κεκλεισμένου τεμάχια κρητίδος, καὶ ἐπυράκτωσεν αὐτὸν ἰσχυρῶς. Τὸ ἀνθρακικὸν δὲξὺ δὲν ἠδύνατο νὰ διαφύγῃ, διὸ ἡ κρητὶς ἐτάκη, ἀλλὰ δὲν ἀποσυνετέθη· ὅταν δὲ ὁ σωλὴν τοῦ πυροβόλου ἐψυχράνθῃ ὁ Χάλλ ἐξήγαγε κύλινδρον μαρμάρου.

Αἱ κόγχαι ἢ τὰ ὀστράκα τῶν ὀστρέων καὶ ἐν γένει τὸ πετρώδες περικάλυμμα τῶν ζώων τοῦ γένους τούτου σύγκεινται ἐξ ἀνθρακικῆς τιτάνου. Διὸ εἰς τινὰς χώρας παραλίας, σπανιζούσας τιτανολίθου, κατασκευάζουσιν ἄσβεστον πυρακτοῦντες τὰς κόγχας τῶν ὀστρέων. Τὸ κέλυφος τῶν ὧν, τὰ ὀστὰ τοῦ σκελετοῦ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῶν ζώων κατὰ μέγα μέρος συνίστανται ὡσαύτως ἐξ ἀνθρακικῆς τιτάνου.

Ἡ οὐσία λοιπὸν αὕτη εὕρεσκειται ἐν ἀφθονίᾳ εἰς τὴν φύσιν. Πᾶσαι δὲ αἱ διάφοροι ποικιλίαι αὐτῆς ἔχουσι κοινὴν χαρακτῆρα, ὅτι πυρακτούμεναι παράγουσιν ἀνθρακικὸν δὲξὺ καὶ ἄσβεστον.

Ἐξετάσωμεν ἤδη ταύτην τὴν χημικὴν ιδιότητα ἐν λεπτομερείᾳ. Πρὸ τούτου δὲ ἃς γνωρίσωμεν τὰς ὕλας, αἵτινες ἀποτελοῦσι διὰ τῆς ἐνώσεως αὐτῶν τὸν τιτανόλιθον.

Γ'

Τὸ ἀνθρακικὸν δὲξὺ ἔχει δύο ιδιότητες κυρίας, δι' ὧν διακρίνεται τῶν λοιπῶν ἀερίων. Πρῶτον σθένει τὰ καίόμενα σώματα καὶ θολοῖ τὸ τιτάνινον ὕδωρ, σχηματίζον ἀνθρακικὴν τίτανον, καὶ δεύτερον εἶναι ὅλως ἀκατάλληλον πρὸς εἰσπνοήν· ἐὰν θέσωμεν ζῶον ἐν ἀτμοσφαίρᾳ περιεχοῦσῃ μεγάλην ποσότητα ἀνθρακικοῦ δὲξός θνήσκει αὐθωρεῖ. Ὁ Σεγκέν (Seguin), γάλλος ἐπιστήμων, διὰ πειραμάτων, ἅτινα ἐφήρμοσεν ἐφ' ἑαυτοῦ, κατέδειξεν ὅτι ὅταν ὁ ἀὴρ περιέχῃ κατὰ τὸ 1/4 τοῦ ὅλου αὐτοῦ ὄγκου ἀνθρακικὸν δὲξὺ δύναται νὰ ἐπιφέρῃ θάνατον ἐξ ἀσφυξίας. Τὰ πρῶτα δὲ συμπτώματα τῆς παθήσεως εἶναι ἀδιαθεσία, σκοτοδινιάσεις, ἔπειτα δὲ λειποθυμία καὶ θάνατος.

Τὸ ὕδωρ δύναται νὰ διαλύσῃ μικρὰν ποσότητα ἀνθρακικοῦ δὲξός· μεταβάλλεται δὲ τότε εἰς ποτὸν γεύσεως δριμύειας καὶ ὑποξύνου, γνωστὸν σήμερον εἰς πάντας ὡς ὕδωρ ἀεροφόρον, ἢ ὕδωρ τοῦ σέιτες. Εὐκόλως δὲ καταδεικνύεται ὅτι τὸ ἀέριον, ὅπερ ἐκφεύγει ἐκ τοῦ ὕδατος τούτου, εἶναι ἀνθρακικὸν δὲξὺ, ἐὰν χύσωμεν μικρὰν ποσότητα ἐκ τοῦ ὕδατος τούτου εἰς φιάλην, καὶ εἰσαγάγωμεν ἐντὸς αὐτῆς ὅταν παύσῃ ὁ ἀναβρασμὸς ἀνημμένον πυρεῖον· τότε παρατηροῦμεν ὅτι καίει μὲν εὐχερῶς εἰς τὰ ἀνωτέρα μέρη τῆς φιάλης, σθένυνται δὲ ἐν βαθμυδὸν φέσωμεν αὐτὸ βαθύτερον πρὸς τὸν πυθμένα αὐτῆς· διότι αὐτόθι ὡς βαρύτερον τοῦ ἀέρος ὑπάρχει τὸ ἀνθρακικὸν δὲξὺ. Τοιοῦτοτρόπως δὲ δύναται τις ἀκριβῶς νὰ ὀρίσῃ τὸ σημεῖον, ἐνθα ἄρχεται ἡ ἀτμοσφαῖρα ἢ ἀκατάλληλος πρὸς καύσιν καὶ εἰσπνοήν. Ἐὰν εἰσαγάγωμεν πτηνὸν εἰς τὸ μέρος τοῦτο τῆς φιάλης θὰ ἐκπνεύσῃ μετ' ὀλίγας στιγμᾶς. Διὰ τοῦ πυρεῖου ὡσαύτως δύναται τις νὰ βεβαιωθῇ ὅτι τὸ ἀνθρακικὸν δὲξὺ μένει ἐπὶ τινὰ χρόνον εἰς τὸ βάθος τοῦ ἀγγείου, μὴ διακφεύγον εἰς τὸν περὶ αὐτὸ ἀέρα. Τοῦτο δὲ τὸ φαινόμενον συμβαίνει, διότι τὸ ἀνθρακικὸν δὲξὺ κέκτηται ιδιότητα ὅλως αὐτῷ ἰδιόζουσαν, τοῦ νὰ εἶναι βαρύτερον τοῦ ἀέρος· ζυγίζει δ' ἐν ἴσῳ ὄγκῳ ἀέρος τὸ ἡμίλιον (ἐν καὶ ἡμισυ). Ἡ ιδιότης αὕτη ἀποδεικνύεται καὶ διὰ πειραμάτων περιέργων. Ἐπὶ παραδείγματος δυνάμεθα νὰ χύσωμεν τὸ ἀέριον τοῦτο ὡς ὑγρὸν ἀναστρέφοντες τὸ περιέχον αὐτὸ ἀγγεῖον. Ἐὰν χύσωμεν αὐτὸ ἐπὶ κηρίου ἀνημμένου σθένυνται ἡ φλόξ, ἐὰν ὡσαύτως πλησιάζωμεν τὰ χεῖλη ἀγγείου πλήρους ἀνθρακικοῦ δὲξός καὶ ἀναστρέψωμεν αὐτὸ εἰς τὰ χεῖλη ἄλλου πεπληρωμένου ἀέρος, τὸ ἀνθρακικὸν δὲξὺ τοῦ πρώτου ἀγγείου μεταγίγνεται εἰς τὸ δεύτερον· καὶ τοῦτο ἀποδεικνύεται ὡσαύτως διὰ τῆς φλογὸς τοῦ κηρίου, ἢ διὰ τοῦ τιτανίνου ὕδατος.

Ἡ πυκνότης δὲ τοῦ ἀνθρακικοῦ δὲξός ἀποδεικνύεται διὰ περιέργου ἐπίσης πειράματος. Εἰς

ὕαλινον ἀγγεῖον πλατὺ εἰσάγωμεν ἐκ τοῦ πυθμένος διὰ σωλῆνος ρεῦμα συνεχές ἀνθρακικοῦ δὲξός. Τὸ ἀέριον οὕτως εἰσερχόμενον ἀποδιώκει μικρὸν κατὰ μικρὸν τὸν ἀέρα τοῦ ἀγγείου καὶ μένει αὐτόθι ἡρεμῶν, ὡς ὑγρὸν. Μετὰ τοῦτο ῥίπτομεν εἰς τὸ ἀγγεῖον πομφόλυγα σάπωνος πλήρη ἀέρος· ἡ πομφόλυξ ἅμα ὡς συναντήσῃ τὸ στρώμα τοῦ ἀέριου τούτου, τοῦ πυκνοτέρου τοῦ ἀέρος, ἀναπηδᾷ καὶ μετὰ πολλὰς ταλαντώσεις ἡρεμεῖ ἐπ' αὐτοῦ ὡς πλοῖον φερόμενον ἐπὶ ἀοράτου θαλάσσης.

Τὸ ἀνθρακικὸν δὲξὺ εἶναι βεβαίως ἐν τῶν σωμάτων τῶν μᾶλλον διακεχυμένων εἰς τὴν φύσιν, καὶ ἡ μελέτη ἡμῶν αὕτη θὰ ἦτο ἀτελής, ἐὰν δὲν ἠθέλωμεν ἀπαριθμήσει καὶ τινὰς τῶν περὶ τῆς αὐτοῦ ἐκτετασμένων, τῶν παραγούσων αὐτό.

Ἐν τῶν φυσικῶν φαινομένων, ἐξ ἐκείνων, ἅτινα διεγείρουσι ζωηρῶς τὴν περιέργειαν, εἶναι ἡ ὑπαρξὶς πηγῶν σταθερῶν ἀνθρακικοῦ δὲξός εἰς τινὰς τόπους κειμένους εἰς χώρας ἡφαιστειογενεῖς. Τόπος δὲ ὑπὸ τὴν ἐποψὶν ταύτην ἀξιοσημείωτος εἶναι τὸ σπήλαιον τοῦ Κυνὸς, κείμενον ἐν Ποτζουόλα, παρὰ τῇ Νεαπόλει, ἐπὶ τῆς κλιτύος λόφου εὐφορωτάτου. Τὸ σπήλαιον τοῦτο εἶναι δωμάτιον ἐσκαμμένον ἐν τῷ βράχῳ, ἔχον ἔδαφος ἀνώμαλον, συνιστάμενον ἐξ ὕλης γεώδους, μελαίνης, ὑγρᾶς, πάντοτε θερμῆς. Ἐκ τοῦ ἐδάφους τούτου διεκφεύγει ἀνθρακικὸν ἀέριον, ὑπὸ τὴν μορφήν μικρῶν σφαιρῶν, συρροῦσθαι μεθ' ἑαυτῶν καὶ ποσότητα ὕδατος. Τὸ ἀέριον τοῦτο διὰ τὴν πυκνότητά αὐτοῦ δὲν ὑψοῦται ἄνω τῶν 60 ἑκατοστῶν τοῦ μέτρου ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ἐδάφους, καὶ ῥέει πρὸς τὰ ἔξω ὡς ῥυαχὶ ἀορτακός, δυνάμενος νὰ σθέσῃ κηρίον μέχρ' ἀποστάσεως δύο μέτρων ἀπὸ τῆς εἰσόδου. Οἱ ἄνθρωποι εἰσέρχονται ἀβλαβῶς εἰς τὸ σπήλαιον, διότι τὸ ἀέριον δὲν ὑψοῦται ὑπὲρ τὰ γόνατα. Ὁ ἐκεῖ δὲ φύλαξ καὶ ξεναγὸς τῶν ὁδοιπόρων ἐκτελεῖ συνήθως ἐνώπιόν των τὸ ἐξῆς σκληρὸν πείραμα. Ἀμβάνει κύων ὑψίσταται πρὸ πολλῶν καὶ κατακλίνει ἐπὶ τοῦ δηλητηριώδους ἐκείνου ἐδάφους. Τὸ ζῶον τότε ὑφίσταται δεινὴν ἀγωνίαν, σπαράσσει καὶ λειποθυμεῖ· μετὰ τοῦτο ὁ κύριός του ἐγείρει αὐτὸ καὶ φέρει ἐκτὸς τοῦ σπηλαίου εἰς τὸ ὑπαιθρον, σείει ἰσχυρῶς καὶ λύει ἐκ τῶν δεσμῶν, μετ' ὀλίγας στιγμᾶς τὸ ζῶον ἐπανέρχεται εἰς τὴν ζωὴν. Μάρτυς αὐτόπτης βεβαιοῖ ὅτι ὁ αὐτὸς κύων ὑφίσταται πρὸ πολλῶν ἐτῶν πολλάκις τὴν δοκιμασίαν ταύτην· οὕτως ὥστε δσάκις βλέπει ξένον ἐρχόμενον ῥύζει ὑποκώφως καὶ θυμοειδῶς ἐξεγείρεται κατ' αὐτοῦ· τοῦναντίον δὲ μετὰ τὴν ἐπίσκεψιν διὰ κινήσεων μεγάλης χαρᾶς συνοδεύει αὐτὸν ἀπερχόμενον.

Ἀναεζόμεθα ἐκ τοῦ Κ. Γираρδίνου περιγραφὴν, ἀξίαν προσοχῆς, περὶ πηγῆς ἀνθρακικοῦ δὲξός εὕρισκομένης ἐν τοῖς περὶχώροις τῆς λίμνης Λάχερ (Laacher), παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Ῥήνου. Ἐκ

κοιλώματος ἐκεῖ χωνοειδοῦς ἐξέρχεται ἀνθρω-
πικὸν ἀέριον καὶ πληροῖ αὐτὸ ὅταν δὲν πνέη
ἀνεμος· ἐνίοτε δὲ τὸ κοιλώμα πληροῦται καὶ
μέχρι σχεδὸν τοῦ στομίου. Οἱ μύρμηκες, οἱ ἀ-
ναζητοῦντες τὴν τροφήν αὐτῶν ἐπὶ τῆς ἐπιφα-
νείας τοῦ ἐδάφους καὶ τὰ περιπτόμενα ἐντομα
θνήσκουσι προσβαλλόμενα ὑπὸ τῶν δηλητηριω-
δῶν ἀναθυμιάσεων, τὰ δὲ πτώματα αὐτῶν κα-
λύπτουσι τὸ κοιλώμα. Τὰ πτηνὰ βλέποντα τὰ
ἐντομα καὶ προσελκόμενα ὑπὸ τῆς ἀπατηλῆς
ἐκείνης τροφῆς, τῆς ἐτοίμου ἐκεῖ κατακειμένης,
καταπίπτουσιν εἰς τὸ θανατηφόρον ἐκείνο βά-
ραθρον. Ἐὰν δὲ τὰ παρακείμενα δάση δὲν ὡ-
κοῦντο ὑπὸ πολυαριθμῶν ὑλοτόμων, οἵτινες γνο-
ρίζουσι καλῶς τὰ ὠφελῶντα ἐκ τῆς παγίδος ἐ-
κείνης τῆς φύσεως, πιθανὸν ὅτι εἰς τὸ βάραθρον
ἐκείνο θὰ εὕρισκον τέρμα βίου ἀλώπεκες, ἰκτιδὲς
καὶ ἄλλα ζῷα. Θὰ εἴχομεν δὲ τότε θέαμα προς-
ομοίον τῷ περιγραφόμενῳ ὑπὸ τῶν περιηγη-
τῶν, οἵτινες ἐπεσκεύησαν τὴν νῆσον Ἰάδαν. Ἐν
ταύτῃ ὑπάρχει κοιλὰς καλουμένη ὑπὸ τῶν ἐγ-
χωρίων, εἰς οὗς ἐμποιεῖ τρόμον, θανατηφόρος
κοιλὰς, διότι ἐξ αὐτῆς φερούσῃ πανταχοῦ ῥήγ-
ματα ἡφαιστειώδους γενέσεως, ἐξέρχονται χεί-
μαρροι ἀνθρωπικοῦ ὀξέος καὶ πᾶν ζῶον ὃν, ὅπερ
εἰσέρχεται εἰς αὐτήν, ἀποθνήσκει· διὸ σκελετοὶ
τίγρεων, σκυῶν καὶ ἄλλων ζῴων κεῖνται φύρ-
δην μίγδην ἐπὶ τῇ ἀπεράντῳ ἐκείνῃ ὁστοθή-
κῃ, ἀναμιζ μετὰ τῶν σκελετῶν τῶν ὀρνέων,
πρὸ πολλῶν αἰώνων ἐνταῦθα συνωστιζόμενοι.

Ἄλλ' αἱ φυσικαὶ αὐταὶ πηγαὶ τοῦ ἀνθρωπι-
κοῦ ὀξέος, δὲν διαχέουσι μόναι εἰς τὴν ἀτμο-
σφαῖραν μεγάλας ποσότητας τοῦ ἀερίου τούτου,
ἀλλὰ καὶ ἕτερα αἴτια. Οὕτως ἡ καύσις ὅλων τῶν
ἀνθρακώχων οὐσιῶν, ὡς μεταχειρίζομεθα πρὸς
θερμανσιν καὶ φωτισμὸν, οἶται τὰ ξύλα, τὰ ἑ-
λαια, τὸ κηρίον, τὸ φωταέριον. Τοῦτο δὲ ὡσαύ-
τως καταδεικνύεται ἐὰν καύσωμεν ἐπὶ τινος γιγ-
μᾶς μίαν τῶν οὐσιῶν τούτων ἐντὸς φιάλης εἴτα
δὲ ἐγγύσωμεν τιτάνινον ὕδωρ· πάραυτα θὰ ἴ-
δωμεν ὅτι τὸ ὕδωρ θολοῦται.

Ὁ ἀήρ, ὃν ἐκπνέομεν ἐκ τοῦ στήθους ἡμῶν
ἀναπνέοντες, περιέχει ὡσαύτως ἀνθρωπικὸν ὀξύ.
Καὶ τοῦτο ἀποδεικνύεται ἐὰν διὰ σωλῆνος ἐμφυ-
σώσωμεν ἀέρα ἐκ τῶν πνευμόνων εἰς τιτάνινον ὕ-
δωρ. Ὑπολογίσθη ὅτι εἰς ἄνθρωπος παράγει καθ'
ἐκάστην ἐν περίπου χιλιόγραμμον (312 δρᾶμ.) ἢ
ἡμισυ μέτρον κυβικὸν ἀνθρωπικοῦ ὀξέος. Ὁ ἴπ-
πος, ὁ βοῦς παράγουσι δεκαπλασίαν ποσότητα.
Ὀντως δὲ ἀξιὸν θαυμασμοῦ! Τὸ ἀέριον τοῦτο,
οὔτινος ἡ παραγωγή εἶναι δεῖγμα ζωῆς, σχημα-
τίζεται ὡσαύτως ἀφθόγως διὰ τῆς σήψεως, ἥτις
ἔπεται μετὰ θάνατον. Ἰδοὺ δὲ ἡ ἐξήγησις τοῦ
φαινομένου τούτου.

Τὸ σῶμα τῶν ζῴων συνίσταται ἀπὸ διάφορα
συστατικά μετὰ τῶν ὁποίων πρωτεύει ὁ ἄν-
θραξ. Ὡστε δυνάμεθα νὰ εἰπωμεν ὅτι μέγα μέ-

ρος αὐτοῦ συνίσταται ἐξ ἀνθρακος καιομένου
καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς ζωῆς, τῶν τροφῶν
ἀναπληρουσῶν ἀδιακόπως τὴν ἐκ τῆς καύσεως
ταύτης φθοράν. Ὅταν ὅμως ἡ ἐστία αὕτη σβεσθῇ,
τὸ σῶμα, γενόμενον μάζα ψυχρὰ καὶ ἀκίνητος,
ὑφίσταται διὰ τοῦ ἀέρος βορδεῖαν καυσίν καὶ ὁ
περιεχόμενος ἀνθραξ μεταβάλλει εἰς τὴν ἀτμο-
σφαῖραν ὑπὸ τὴν μορφήν ἀνθρωπικοῦ ὀξέος ὡς
καὶ ἐκεῖνος ὅστις ἐχρησίμευε πρὸς συντήρησιν
τῆς ζωῆς. Τὰ αὐτὰ φαινόμενα παρατηροῦνται ἐν
τῇ ἀποσυνθέσει τῶν φυτικῶν οὐσιῶν, τῶν ἀπο-
τελουσῶν ἐν τῶν στοιχείων τῆς κόπου. Ἐκ
τούτων λοιπὸν κατανοοῦμεν τὴν μεγάλην πο-
σότητα τοῦ ἀνθρακικοῦ ὀξέος τὴν διαχωρμένην
εἰς τὸν ἀέρα ἐξ ὅλων αὐτῶν τῶν πηγῶν. Ὁ Κ.
Βουσσινγκὼλ ὑπελόγησεν ὅτι μόνη ἡ πόλις τῶν
Παρισίων παράγει 6 ἑκατομμύρια χιλιόγραμμων
ἀνθρακικοῦ ὀξέος ἐν διαστήματι 24 ὥρων.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω συμπεραίνομεν ὅτι ὁ πε-
ριβάλλον ἡμᾶς ἀήρ ἀνθρακίως περιέχει ποσό-
τητα ἀνάλογον ἀνθρωπικοῦ ὀξέος ἐν τοῖς συ-
στατικαῖς αὐτοῦ. Τὸ τιτάνινον ὕδωρ καὶ αὐθις
χρησιμεῖ πρὸς ἀποδείξιν τῆς ἀληθείας ταύ-
της, διότι ἐὰν ὕδωρ τοιοῦτον μείνῃ ἐκτεθειμέ-
νον ἐπὶ πολὺ εἰς τὸ ὑπαιθρον σχηματίζει ἡρέμα
εἰς τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ στρώμα λεπτότατον
ἐξ ἀνθρακικοῦ τιτάνου. Ἡ παρατήρησις αὕτη,
ὀφειλομένη εἰς τὸν Βλάκ, ἐπαναληφθεῖσα εἰς
ὅλα τὰ μέρη τῆς γῆς, κατέδειξε τὸ αὐτὸ ἀπο-
τέλεσμα.

Τὸ ἀνθρωπικὸν ὀξύ, τὸ ἐν τῇ ἀτμοσφαιρᾷ
περιεχόμενον, ἔχει ἐν τῇ περιγραφῇ τῆς ἀσθέ-
στου τοιαύτης σπουδαιότητος ὥστε ἔπρεπε
νὰ βεβαιωθῇ ἀκριβῶς ἡ ἐν τῷ ἀέρι ὑπαρξίς του.
Διὰ τοῦτο δ' ἐμνησκύναμεν τὸν λόγον εἰς λεπτο-
μερείας, ὅπως εὐλόγητος καταδείξωμεν τὰ αἰ-
τια τὰ παραγωγικὰ τοῦ ἀερίου τούτου, τοῦ ὁ-
ποίου ἡ σπουδὴ συνδέεται ἀναποσπάστως πρὸς
τὴν τῶν τιτανούχων ὕλων.

*Ἐπιταὶ συνέχεται.

E. Paul Bérard.

Εἰς Ῥωσσοῦς Μυθολογία

Ὁ Ἰβάν Ἀνδρέεβιτς Κρυλῶφ φέρει τὸ ἐπώ-
νυμον τοῦ Ῥωσσοῦ Λαφονταίνου. Οἱ μῦθοι αὐτοῦ
θεωροῦνται ὡς ἐθνικὸς τῆς Ῥωσσίας πλοῦτος καὶ
ἡ συγκεφαλαιώσις τῆς δημόδους σοφίας αὐτῆς.
Θίγουσιν ἀμέσως τὰ πραγματικά καὶ ἐνεστώτα
γεγονότα, διαφωτίζουν τὰ τῆς ἡμέρας ζητήμα-
τα, καὶ αὐτὰ τὰ κοινωνικὰ ἢ πολιτικὰ καὶ αὐ-
τὸς ὁ πολιτικὸς ἀνὴρ εὕρισκει ἐν αὐτοῖς πολὺ τι-
μὸν διδασκαλίαν. Ὁ ποιητὴς εἶναι ἀντάξιός τοῦ
φιλοσόφου· τὸ ὕψος αὐτοῦ, πλήρες ζωηροτάτων
εἰκόνων, φαίνεται ἐμφυχοῦν τὰ ἀντικείμενα καὶ
δίδον φωνὴν εἰς τὰ ἄψυχα. Ἡ φύσις ὑπὸ πάσας
αὐτῆς τὰς ἐπόμενους θαυμαστῶς ἐξεικονίζεται. Ὁ
διάλογος πλήρης ζωῆς, διαζωγραφεὶ τὰς μυχαι-
τάτας τῆς ψυχῆς κινήσεις καὶ ἀντανάγκῃ πᾶ-

σας τὰς ἀποχρώσεις τοῦ πάθους. Τὸ γόητρον
τοῦ ὕψους νέαν προστίθησιν ἀξίαν εἰς τοὺς μύ-
θους αὐτοῦ. Ὁ Κρυλῶφ τέλος εἶναι ἡ φιλολογι-
κὴ ἐνσάρκωσις τοῦ ἐθνικοῦ πνεύματος τῆς Ῥω-
σίας.

Οὕτω κρίνει Ῥωσσοῦς κριτικὸς περὶ τοῦ μεγά-
λου μυθολογικοῦ τῆς Ῥωσσίας. Ἐὰν δὲ δὲν ἦτο
ὑπερβολικὴ ἡ κρίσις αὕτη, ὁ Κρυλῶφ θὰ ἦτο ἀν-
τάξιός τοῦ ἐπώνυμου Ῥωσσοῦ Λαφονταίνου, ὑπὸ
δέ τινος ἔποψιν θὰ ἦτο καὶ ἀνώτερος αὐτοῦ.
Τῶντι ἡ χάριςσα τοῦ Λαφονταίνου σάτυρα
δὲν στοχάζεται τοσοῦτο ὑψηλὰ· προσπαῖζει ἐ-
πιχαρίτως τῇ ἐπιφανείᾳ τῶν πραγμάτων, οὐδὲ
εἰσδύει εἰς τὰ βάθη τῶν κοινωνικῶν ζητημάτων.
Πολλοὶ ἠθέλησαν νὰ παραστήσωσιν αὐτὸν ὡς
φιλόσοφον, ὡς πολιτικόν, ὡς μεταρρυθμιστὴν,
ἀλλ' ἡ ἀπόδειξις δὲν ἐγένετο. Ὑπολείπεται ὁ ἀ-
φελὴς καὶ ἀπλοῦχὸς νοῦς, ὁ μέγας παῖς, ὁ πονη-
ρὸς μυθολόγος, οὗ τὸ μέγα καὶ μόνον μέλημα εἴ-
ναι τὸ καλῶς ἀφηγεῖσθαι. Ὁ Κρυλῶφ ἔχει προθέ-
σεις φιλοσοφικώτερας· οἱ μῦθοι αὐτοῦ στοχάζον-
ται ὑψηλοτέρου καὶ μακροτέρου σκοποῦ· πολλά-
κις προσεγγίζουν πρὸς τὴν πολιτικὴν σάτυραν,
πλήττουσι τολμηρῶς τὰς κοινωνικὰς καταχρή-
σεις. Ἄλλ' ἔχουσι τὸ αὐτὸ θέλημα ἀφελούς
χάριτος, παιδικῆς ἀπλότητος καὶ ῥεμβασμοῦ,
ζωὴν τοσοῦτο σύντονον, ὕψος τοσοῦτο ἐλεύθερον
καὶ ἀνεπιτήδευτον, ἱλαρώτερα χρώματα; Πρὸς
ἀπάντησιν δέον τις ν' ἀναγῶ ἐπισταμένως τοὺς
μύθους αὐτοῦ ὅπως ἐννοήσῃ ποῖοι οἱ δεσμοὶ συγ-
γενείας μετὰ τῶν δύο περικλεῶν μυθολογῶν
καὶ κατὰ τί διαφέρουσιν.

Εἰς τοὺς μύθους τοῦ Κρυλῶφ μεγάλην ἰδίαν δι-
δει ἀξίαν ἢ πιστὴ ἀπεικόνισις τῶν ἐθνικῶν ἡθῶν,
τὸ βαθέως διορατικὸν καὶ παρατηρητικὸν πνεῦ-
μα, ὁ κοινωνικὸς σκοπὸς καὶ ἡ πρόθεσις τοῦ ἀ-
ποκαλύψαι τὰς ἀδικίας καὶ καταχρήσεις.

Γεννηθεὶς τῷ 1768 καὶ ἀποθανὼν τῷ 1844,
ὁ Κρυλῶφ ἐκπροσωπεῖ τὴν μεταβατικὴν ἐκείνην
ἐποχὴν, καθ' ἣν ἡ ἀρχαία ἀσιατικὴ καὶ ταρτα-
ρικὴ Ῥωσσία μεταμορφουμένη βαρβαρίᾳ εἰσέρ-
χεται μετ' οὐ πολὺ εἰς τὴν χορείαν τοῦ συγχρό-
νου πολιτισμοῦ. Τὰ ὅπλα τοῦ μύθου καὶ τῆς σα-
τύρας ἐντείνει κατὰ τῶν ἀντιδράσεων τῆς ἀρχαίας
κοινωνίας. Δημοσιεύει ἐπιθεώρησιν ἐπιγραφο-
μένην «Ὁ Ἀγγελιαφόρος τῶν Πνευμάτων», εἰδός
τι νεκρικῶν διαλόγων. Ἐν τῇ ἐπιθεώρησει ταύ-
τῃ ἀνακαλεῖ ἐκ τῶν τάφων περιδόξους νε-
κροὺς, οἵτινες μένοντες ὀλίγας ὥρας ἐπὶ τῆς γῆς
λέγουσιν ἀληθείας. Δύο ἔτη μετὰ ταῦτα θαρρή-
σας ἐντείνει τὰ τόξα τῆς σατύρας ἀνεῦ ἀλληγο-
ριῶν ἐν τῷ Θεατρῷ, ἀλλ' ἡ ἀστυνομία καὶ λογο-
κρισία ἐμποδίζουν αὐτὸν μετ' ὀλίγον. Ποιεῖται
τότε οὐχὶ ἀνεπιτυχῶς δραματικὰ δοκίμια, ἀλλ'
ἀναγνούς τὸν Λαφονταίνον ἀνεύρισκει τὴν ἀλη-
θῆ αὐτοῦ κλίσιν. Ὁ μῦθος φαίνεται αὐτῷ ὡς ὁ
κράτιστος κύκλος, ἐν ᾧ ὁ ποιητὴς δύναται νὰ

προσβάλλῃ τὰς καταχρήσεις ἐμμέσως καὶ ἀκινδύ-
νως. Ἐκτοτε διαγράφεται τὸ φιλολογικὸν αὐτοῦ
ζάδιον καὶ ἐπιδίδεται ὅλως εἰς τὴν μυθολογίαν.
Τὰ πρῶτα αὐτοῦ δοκίμια ἔτυχον εὐμενεστά-
της ὑποδοχῆς· μετ' ὀλίγον οἱ μῦθοι αὐτοῦ ὑπὸ
πάντων ἀναγινώσκονται, αἱ ἐκδόσεις αὐτῶν πολ-
λαπλασιάζονται καὶ ἐντὸς ὀλίγων ἐτῶν ὁ Κρυ-
λῶφ ἀποβαίνει ὁ ἐθνικὸς καὶ δημοτικὸς ποιη-
τῆς. Ἡ τόλμη σατυρικῶν τινῶν βελῶν πτοεῖ τὴν
λογοκρισίαν· ἀλλ' ὁ τσάρος Νικόλαος, καίπερ
οὐδόλως ἀνεκτικὸς καὶ τὰ μάλιστα ζηλωτὴς τῶν
προνομίων τῆς ἰδίας αὐτοῦ ἐξουσίας, περιπτύσ-
σεται τὸν ποιητὴν ἀνακράζων: «Γράφε πάντοτε,
γῆραιέ μου φίλε, γράφε πάντοτε». Ἀλλῶς δὲ καὶ
τὰ παρατολήματα ταῦτα οὐδὲν ἔχουσι τὸ πι-
κρὸν καὶ δριμύ· μᾶλλον ἀποδεικνύουσι τὸν ἑ-
ρωτα τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς προόδου ἢ τὸ μί-
σος τῶν καταχρήσεων. Ὁ σατυρικὸς δὲν ψέγει
τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ τὰ πράγματα· στρέφει τὰ
ἔμματα εἰς τὸ μέλλον, οὐδαμῶς ἐξυβρίζων τὸ
παρελθόν. Ἐν τῇ συνετῇ καὶ δικαίᾳ αὐτοῦ με-
τριοπαθείᾳ φαίνεται ἐπικαλούμενος τὰ φῶτα καὶ
τὴν δικαιοσύνην καὶ αὐτῆς τῆς ἀριστοκρατίας,
ἥς τὰ προνόμια προσβάλλει. Ἀποτείνεται εἰς
τοὺς ζῶντας ἐκ καταχρήσεων καὶ οἶονεῖ ἐπε-
ρωτᾷ αὐτοὺς ἐὰν δὲν κρίνωσι καλὸν νὰ κατα-
στραφῶσι τὰ παράσιτα ἐκεῖνα ὄντα· ἐπαγωγὸς
καὶ ἐπιτηδεῖα στρατηγικὴ ἥτις λαμβάνει ἐπι-
κούρους αὐτοὺς ἐκείνους, ὧν ὑποσκάπτει τοὺς
πύργους. Προσέχετε, λέγει τρόπον τινὰ αὐτοῖς,
θὰ ταφῆτε ὑπὸ τὰ ἐρείπια, διότι πάντα ταῦτα
καταρρέουσι. Πρὸς πλεῖον ἀσφάλειαν καταρρί-
ψωμεν ταῦτα ὁμοῦ.

Ὁ Κρυλῶφ ἄρα μεταρρυθμιστὴς ἐστίν, οἷος
οὐδέποτε ἐσκέφατο γενέσθαι ὁ Λαφονταίνος. Οὐ-
δέποτε λησμονεῖ τὸν ἄνθρωπον καὶ τὴν κοινω-
νίαν, ὡς ὁ Λαφονταίνος, ὅστις πολλάκις δυσκο-
λεύεται διηγεῖσθαι τὸν μῦθον αὐτοῦ νὰ ἐξαγάγῃ
τὸ φυσικὸν πόρισμα. Δὲν ἀρέσκειται, ὡς ἐκεῖνος,
εἰς τὸν ἀπλοῦν μῦθον, ἀλλ' ὁ μῦθος αὐτοῦ εἶναι
πάντοτε ἀλληγορία. Ἦπτον ἀφελὴς καὶ παι-
δικός, δὲν ἀρέσκειται νὰ παράγῃ εἰς μέσον τὰ
ζῶα μετὰ τοῦ ἰδίου αὐτῶν χαρακτήρος καὶ
τῶν ἔξεων, ἀλλὰ προσωποποιεῖ συνηθέστερον
τὰ φαινόμενα τῆς φύσεως, ὡς τὴν χιόνα καὶ
τὸν ἀνεμον, ἢ τὰ οἰκιακά σκεύη, τὴν ψήκτραν
καὶ τὰς βελόνας, τὰ παιδικὰ ἀθύρματα, τὴν
πλαγγόνα, τὸ νευρόσπαστον καὶ τὸν μολύβδι-
νον στρατιώτην· παράγει ἐξ αὐτῶν ἐμφυχα ὄντα,
τὰ ὁποῖα τίθησιν εἰς ἐπαφὴν μετὰ τοῦ ἀνθρώ-
που καὶ πρὸ πάντων μετὰ τοῦ παιδός· συνθε-
στερον δὲ τίθησι τὸν ἄνθρωπον ἀπέναντι ἄλ-
λων ἀνθρώπων, ὡς ὁ Λαφονταίνος ἐν τῷ μύθῳ
Σκυτεὺς καὶ οἰκονομολόγος. Οὕτως ὁ Ῥωσσοῦς
μῦθος πλησιάζει μᾶλλον πρὸς τοὺς ἀρχαίους
γαλλικοὺς μύθους. Ἐν τῷ μύθῳ ἐπὶ παραδείγ-
ματι ὁ Συγγραφεὺς καὶ ὁ κλιπτεὺς, εἰς ληστής

καὶ εἰς διάσπασιν συγγραφῆς φθάνουσιν εἰς τὴν κόλασιν, ἀμφοτέρω δὲ καταδικάζονται, ὁ μὲν ὡς καταχραστὴς τὴν ἰσχύϊν τοῦ βραχίονος αὐτοῦ, ὁ δὲ τὴν τοῦ καλῆς του· ὁ συγγραφῆς νομίζει ὅτι αὐτὸς ἐκ τῶν δύο εἶναι ὁ καλλίτερος κλέπτης, ἀλλ' αἱ Ἑρινύες, ἐκ τῶν κεφαλῶν τῶν ὁποίων ἀνορθοῦνται ὕφεις, κρᾶζουσιν εἰς τὸ οὖς αὐτοῦ· «Διὰ τὸν ἄλλον πυρὰ φαινή καὶ ἔψους ταχεῖα, διὰ σὲ δὲ βραδεία καὶ ἀτελεύτητος τιμωρία! Ὁ ἄλλος μόνον ἐπὶ ζωῆς του ἔβλαψεν, ἐνῶ σὺ ἐνέχυσες ἐν τοῖς συγγράμμασί σου λεπτὸν καὶ διαρκὲς δηλητήριον! Σὺ διέφθειας ὁλόκληρον κράτος καὶ σὺν τῇ μελλούσῃ γενεᾷ καὶ τὰς μελλούσας!»

Μετὰ τὸ πρὸς τοὺς συγγραφεῖς διδόμενον μάθημα ἔρχεται ὁ Κρυλῶφ εἰς τοὺς ῥώσους ἀνθυπάτους τοὺς διοικοῦντας τὰ ἀπώτατα μέρη τῆς ῥωσικῆς αὐτοκρατορίας. «Ἄνω ὁ ὕψος, μακρὰν δὲ ὁ τσάρος», λέγει ῥωσικῇ παροιμία, ὁ δὲ Κρυλῶφ καὶ πάλιν μεταφέρει ἡμᾶς εἰς τὴν κόλασιν. Ἀρκεῖται ἐκεῖ εἰς σατράπης τοῦ βασιλέως τῆς Περσίας. «Τί ἔκαμες εἰς τὸν ἐπάνω κόσμον; τὸν ἐρωτᾷ. «Φεῦ! ἀποκρίνεται ὁ σατράπης, κακὴ ἦτο ἡ ὑγίεια μου καὶ δὲν ἐδυνήθην ν' ἀσχοληθῶ περὶ τῶν ὑποθέσεων τῆς ἐπαρχίας μου». Εἰς τὴν ἀπάντησιν ταύτην οἱ κριταὶ πέμπουσιν αὐτὸν εὐθὺς εἰς τὸν παράδεισον. Βλέπει τις τὴν ἔννοιαν τῆς σαφοῦς ταύτης ἀλληγορίας. Ὁ Κρυλῶφ πολλαχοῦ ἄλλοι ἐπολέμησε τὴν προσωπικὴν ἐξουσίαν, ἀλλαχοῦ δὲ ἐπιπίπτει κατὰ τῶν καταχρήσεων τῆς δικαστικῆς ὀργανώσεως, καὶ ὑπὸ τὰ χαρακτηριστικὰ ἀλῶπεκος ἐναγούσης ποτάμιον λάβρακα, ὅστις εἶναι ὁ προμηθευτὴς αὐτῇ ἰχθύων, καὶ καταδικάζουσης αὐτὸν νὰ ριφθῇ εἰς τὸ ὕδωρ, διότι ἔκτακτος τιμωρία ἀπαιτεῖται κατὰ τοῦ ληστοῦ τοῦτου, δεικνύει ἡμῖν τὸν εἰς τὴν διαφθορὰν ἐπιδεκτικὸν δικαστὴν· ἀλλαχοῦ παρουσιάζει ἡμῖν εὐγενεῖς, νομίζοντας ὅτι ὡς ἐκ τῆς καταγωγῆς αὐτῶν ἀπαλλάσσονται τοῦ εἶναι ὠφέλιμοι ἀνθρώποι.

Κατὰ τὸ μέγα τῆς ἐν Ῥωσίᾳ δουλείας ζήτημα ὁ Κρυλῶφ ἐτάχθη ὑπὲρ τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς φιλανθρωπίας, τοῦτο δὲ ἀπῆτει θάρρος, γενόμενον ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ αὐτοκράτορος Νικολάου. Ἐνταῦθα παρουσιάζει ἡμῖν ἀηδόνες, ἀλλ' αἰχμαλώτους ἐν κλωβῷ· ἄδουσιν τὰ δύσμοιρα ταῦτα πτηνὰ, ἐλπίζοντα νὰ κάμψωσι τὸν δεσμοφύλακα αὐτῶν· ἀλλὰ φεῦ! ὅσον ἄδουσι ταῦτα, τοσοῦτο ἐκείνος ἤδεται ἐκ τῶν ἁσμάτων αὐτῶν, ἥκιστα δὲ σκέπτεται ν' ἀπολύσῃ αὐτά. Τοιοῦτοτρόπως καὶ ὁ λαὸς ἐργάζεται, ὥσπερ ἄδουσιν αἱ ἀηδόνες· ἀλλ' ὅσον περισσότερον ἐργάζεται, τοσοῦτον ὀλιγώτερον οἱ ἐκ τῆς ἐργασίας του ὠφελοῦμενοι θὰ θελήσωσι νὰ στερηθῶσιν οὓς δρέπουσι καρπούς. Ἀλλαχοῦ παριστάνει φύλλα μεγάλης δρυὸς, ὑ-

περήφανα ἐπὶ τῷ ὅτι ἀποτελοῦσι τῆς κοιλάδος τὸν κόσμον, συναγείροντα τοὺς ποιμένας ὑπὸ τὴν σκιὰν αὐτῶν καὶ τὰς θωπείας τοῦ ζεφύρου δεχόμενα. Φωνὴ ἀκούεται κάτωθεν· «Καὶ ἡμεῖς; Μήτοι τέλεον λησμονοῦσιν ἡμᾶς;» Τὴν φωνὴν ταύτην βάλλουσιν αἱ ρίζαι, αἱ τὸν χυμὸν καὶ τὴν ζωὴν παρέχουσαι· ἀλλ' ἐπειδὴ σκοτεινὸν αὐτῶν τὸ ἔργον, οὐδεὶς προσέχει εἰς τοῦτο. Ἐπεμβαίνει τότε ὁ ποιητὴς καὶ ὑπὲρ τοῦ ἁγῶνος αὐτῶν συνηγορεῖ· αἶρει εὐγλωττον ὑπὲρ τῶν καταδυναστευομένων διαμαρτύρησιν, καὶ ἡ φωνὴ αὐτοῦ ἀκούεται.

Ἰδοὺ τίνων ἕνεκα λόγων πλὴν τῆς ποιητικῆς λαμπρηδόνος καὶ τῆς ἀρετῆς τὸ ἔργον τοῦ Κρυλῶφ τοσοῦτον δημῶδες τυγχάνει ἐν Ῥωσίᾳ. Ὁ Κρυλῶφ ἡρμήνευσεν ἐν εἰκόσιν αἰσθηταῖς, ἐκεῖνο ὅπερ συγκεχυμένως ἐταράσσετο ἐν ταῖς καρδίαις πάντων· κατέδειξε τὰς καταχρήσεις καὶ τὰς ἀδικίας γεγενηκυίας κοινωνίας, κατασταλείσας ὑπὸ τῆς ἐναργείας τῶν ἐμμέσων τούτων μᾶθημάτων.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

* * * Κερδίζομεν τὰς συμπαθείας τῶν ἀνθρώπων, λαμβάνοντες αὐτοὺς οὐχὶ ὅποιοι εἶνε πραγματικῶς, ἀλλ' ὅποιοι ἐπιθυμοῦσι νὰ φαίνωνται. Θέλει καταστῆ ἔχθρὸς ἡμῶν ὁ ἐννοήσας ὅτι τὸν ἐμυντεύσαμεν.

* * * Λυπηρὸν καὶ ἀνόητον τὸ ἐκλαμβάνειν τὰς χιμαῖρας ὡς πραγματικότητας· ἀλλ' εὐτυχὲς καὶ συνετὸν τὸ θεωρεῖν τὰς πραγματικότητας ὡς χιμαῖρας.

~ ~ ~ Ὁ «Ῥωσικὸς κόσμος» ἐδημοσίευσεν γαλλιστὶ τὸ ἐξῆς λογοπαίγνιον, ὅπερ καὶ ἡμεῖς γαλλιστὶ καταχωρίζομεν, διὰ τὸ ἀδύνατον τῆς μεταφράσεως :

«Ἐν τῷ παλατίῳ τοῦ Δολμαβαζὲ ὑπάρχει χρησμολόγος τις ἡχώ, ἣν οἱ Σουλτάνοι συμβούλευονται ἐν στιγμαῖς ὑπερτάτου κινδύνου. Τοῦτο ἐπ' ἐσχάτων ἔπραξε καὶ ὁ Ἀβδούλ Χαμίδ.

— L'Angleterre! ἀνεδύσεν—Erre! ἀπεκρίνατο ἡ ἡχώ.

— Les Autrichiens! —Chiens!

— La Prusse! —Russe!

— Mes pachas! —Achats!

— Et Suleyman! —Ment!

— Mais j'ai Moukhtar! —Tard!

— Qu'ai je pour payer les milliards—Liard!

~ ~ ~ Ἡρώτησάν τινά ποτε, τίς ἡ διαφορὰ μετὰ τῶν ἀγαλμάτων καὶ τῶν μεγάλων ὑποκειμένων ἐνὸς τόπου· «Ὅσον πλησιάζει τις πρὸς τὰ ἀγάλματα, ἀπεκρίθη ἐκείνος, τῷ φαίνονται μεγαλότερα, ὅσον δὲ τις πλησιάζει τοὺς μεγάλους, τῷ φαίνονται μικρότεροι».